

Ubvur Irhi Uyohana

Utsutson ri itsi ubvur Irhi

Uner uwuku utseng ubvur uwure awu ukukū itsoka iki igburh Uyohana. Abəə ikaiferhkə ugə atseng ubvur uwure ugəe ra amek aki 95 udzur ru unumkpi umbə aka amar Uyesu.

Unga atseng ubvur ha ri ivangye abika adəsa aka awe ra ayetnum utsəku umbə aka ashupa unga ri iker akū unga azimbə ru umpfūwā Ubatmo adene unga umə. Ra anang hā unga aka ayei irhi iyere.

Unga atseng ubvur uwure afituwe abika adəsa ugə umbə adəə aker ri imangmang ri ivang ayetnum. Ubvur ha udeyiwe agben irhi unying anying, akirake abika adəsa ri ivang hā aka adəə ahwəng, bər awuri iwu aghoghong ra abirabə aka asi iwembə abika adəsa. Nu ngge iki iwe ugə anera anyangu agben irhi ha ra atsīndīa arherhe, bər rimi hā undzumu agbena awe ra awiya, iwu ugə ru ubok Uteijee Uyesu Ukiristo, Unum awuri itsīme anggamtsaknga kishoo idikūnga unying, nggu Ushaitan. Agārhāngā awuri ikpombə idorh iyi afā aka afa nu abī aka afa ri ivangye igha inggbashe ha iki itsuifər.

Abinkə aka awe umə

Utsutson ri itsi ubvur ha (1.1-3)

Ighwe ri ikikōng abika adəsa utəəva (1.4-8)

Irhi Ukiristo (1.9-20)

Abvur azī ri ikikōng abika adəsa utəəva (2.1–
3.22)

Idzowe igəng ra afā (4.1-11)

Ubvur uwuku ufeta nggu Ungw  Itsurhi (5.1–8.1)
 Atsom ut va (8.2–11.19)
 Ukutserh nggu ibvui (12.1-17)
  jue ivaa (13.1-18)
 Irhi irheirhe (14.1–15.8)
 It rh  ut va iyi av m Unum (16.1-21)
 Igha inggbaashi ri itsi anggamtsak Unum (17.1–20.10)
 Itsu ufai ukpu imaatak (20.11-15)
 Af  aka afa nu ab  aka afa nu Urusharhima uku ufa (21.1–22.5)
 Arherhe aki imaatak (22.6-21)

Idideyiwe

¹ Irhi Uyesu Ukiristo, iyiriye Unum aka adzowe unga, adeyiwe ag rh ng  abinke aka awu ufang asi id rh ke na akorhe. Unga atsu umb  ahweng ake ri idene ipfu itsernga ru ug rh ng  Uyohana,

² uwuku uwe ideka ra abina kishoo unga aka any , ake awe Arherhu-Num nu ideka Uyesu Ukiristo.

³ Idorh iwe nggu unerwi aka avarhuwe Arherhu-Num ak re ra anera, nu idorh iwe iyi abirab  aka ag  na at  itser nggu ake, ubinkutsu ivanga iki iyongge.

Ighwe nu if n-Num

⁴ Umum Uyohana, its nge ikpui ikikong abiaka ad sa ut va ra ab  Uasiya.

Imimuta nu idido r iwe nggu umbi idzeku unga aka awe ic re , nu uwu ha aka awe isha, nu uwu ha aka iba, ni idzeku ipfu ut va iki id   ra asu anang ise  Unum,

⁵ ni idzeku Uyesu Ukiristo. Unga awu uwuruwi aka awe idzidzerhe ri ideka ha, unga awu uner unggbaashi uwuku usok ra akpe, nu uwuruwi aka agha iyərhe ra ayərhu upfung.

Unga abema umen na afərh umen ra arhimmən nggu adzirhnga.

⁶ Unga atsu umen iwe abi Iyərhanga na atsu umen iwe abika adzowe idəm-Num abika atɔ̄ itser Unum nu Ute. Ru unga ikpikpoi nu ijee iwe ugbagbaa nu ugbagbaa! Iwerimi.

⁷ Unyā, unga anu iba nggu amεε,
ubən asu awuri inyāke unga,
uko abika atar unga ikon.
Nu kishoo idūa ru upfung
awuri idəngmbə amen ru unga.

Ngge iwe rimi hã! Iwerimi.

⁸ Uteijee Unum unga agər, <<Umum iwu ititirhi ha nu imimasha ha, umum hã iwe icere, umum hã iwe isha, umum hã iwe uwuku ububa ha, Unum Uwu Ijee hã.>>

Uwə̄o ru nyaku Ungwẽ-Ner

⁹ Umum Uyohana, ungwẽmbi, umen iwu urhõnga ra ayetnum, umen iwu urhõnga ri Iyərhe-Num, ikei ri idəngamən nu ibibimayε umen iki iwe ru Uyesu. Atsuke umum ru umpfūwã Ubatmo ri itsi idzowe isarhe Arherhu-Num nu ideka ri itsi Uyesu.

¹⁰ Ru Unum ukpu Uteijee, Ipfo-Num iwengge ru umum, ni inggumum urhem ukerketakpə ru undzingmum ru nyaki ibar atsom,

¹¹ uku ugər uge, <<Utsəng ru ubvur uku ufeta abinkε ungo uku unyā nu udene umgbə uzī ru ikpui ikikəng abika adəsa ha utəova, abi Uafisa,

nu abi Usimirina, nu abi Ubirgamum, nu abi Utiyatira, nu abi Usardi nu abi Ufirhadefiya, nu abi Urhawudikiya.>>

¹² Umum idzipa ibee inyā urhem hā uku urherhe nggu umum. Umum iki idzipa umum inyā anang idēē irhirhang uzinarhi utɔ̄va.

¹³ Ra ateu anang idēē irhirhang hā umum inyā uwɔ̄o awu ru nyaku Ungwē-Ner, atsim atorho akika ader aka atsī andaidaknga, unga abow uyim uzinarhi ri ikɔ̄knга.*

¹⁴ Igwar itsinga iwu uku upērhēng ru nyaka aghwitu urhurhu, iwu iki iterha ugée ibur, nu ishaa asunga iwu ugée ikon urha.

¹⁵ Adaknga arhang ugée uzəu uku ubārhā umbɔ̄ aka avum ru urha ubgor unai uku umani uku uzhā̄i. Nu urhemnga uwu ru nyaku ubvun amē azē akagɔ̄ng.

¹⁶ Akpɔ̄m nggu idzeer utɔ̄va ru ubok ughanga, ra angwīnga ikon iki ider ighaigharake ibanga ivaa iki idzeka. Unyēēngā urhang ru nyaki ishaa unum iki irhang kishoo nggu ijee ra atenuma.

¹⁷ Ivangyē umum iki inyā unga, umum igba inū ra adaknga ru nyaku ukom. Mɔ̄ce unga atsorhu ubok ughanga nu umum na age, <<Niba ugūo iwei. Awu umum iwe Inggbashia nu Imaataka.

¹⁸ Awu umum ibék nggu urhē, umum iki ikpemum, bɔ̄r icere umum iwemum ru urhē uwu ugbagbaa! Umum ikpɔ̄m atsak umukurhi akpe nu anang isei abika akpukpe.

¹⁹ <<Nggee, utseng abinke ungo uku unyā, abinke aka awe icere nu abinke aka ikorhe unuma.

---

* **1:13** Àka anyā ikεi: Udan 7.13.

20 Unyā agben idzeer utəɔva ha ungo uku unyā ru ubok ughamum nu anang idēē irhirhang uzinarhi utəɔva ha. Idzeer utəɔva ha iwu ípfu itsər-Num utəɔva iyi ikpui ikikɔng abika adudəsa utəɔva ha, ra anang idēē irhirhang uzinarhi utəɔva ha iwu ikpui abika adudəsa utəɔva.

2

Ubvur ha uzī ru ukpui ikikɔng abika adəsa ru Uafisa

1 Utsənge ipfu itsər-Num iyi ukpui ikikɔng abika adəsa ru Uafisa ugər uge,

<<Irhem hā iyē iki idzeku uwu ha aka akpɔm idzeer utəɔva ru ubok ughanga, na azərhā ra ateu anang idēē irhirhang uzinarhi utəɔva ha.

2 Umum ihweng ikikorhang, ititewāngo nu ibibimango. Umum ihweng ungo usi idēē unekukɔ abi amen aka abewe. Ungo uku uvirungo abirabɛ iki iyisa atsimbɔ abi itsər Uyesu, na asi iwembɔ rimi, nu ukpo umbɔ agberangwī.

3 Ungo uku ubima ra ayetnum ri itsokmum, nu usi igūo azhe.

4 <<Bər umum isi igūmum iben abin akɔɔ ru ungo, ubinkutsu, ungo uku unekukɔ abinke ungo uku ubema ri inggabaashia.

5 Uyita anang idēēng aki inggabaashia aka awe ru ungo udərhu ugba! Udzipa ra arhimngo ubvui ukorhe abinngo aki inggabaashia. Ungo uba usi idzipungo, umum iwuri ūba ru ungo ni itsūwe anang idēē irhirhangng aki inggabaashia.

6 Bør ungo uweø ru ubin uku uze ru ungo, ungo uku ukpëø itser abi Unikorhata, ru nyaka umum iki ikpë.

7 <<Uner ato akika agū, uneke unga agū ubinkpi Ipfu-Num iki irherhuwe kishoo ikikong abika adəsa ha. Uwuruwi aka abima adëë nggu umum, umum iwuri idzowe unga ijee iyiki igha ikpürhū ucucii uwu urhε, uwuku uwe ru uzeze icang Unum.

*Ubvur ha uz̄i ru ukpui ikikong
abika adəsa ra abi Usimirina*

8 Utsenye ipfu itsen-Num iyi ukpui ikikong abika adəsa ru Usimirina ugɔr uge,

<<Irhem hā iyε iki idzeku uwu ha aka awu inggabaashia nu imaata, aka akpea na abvui abeka ikei.

9 Umum ihweng ayetnumngo nu itsūwāngō, bør ungo uwu uner ubin! Umum ihweng urhena ukpu anera aki irherhuwa ungo ugε umbø awu abi Uyahuda, na asi iwembø abi Uyahuda, bør umbø awu abi ubā ifen Ushaitan.

10 Niba ugūo iwei ayetnumke ungo iki ihwa. Umum indeyiwa ungo, Undengū hā awuri itsu abøø ru ugborzī avira umbi, nu umbi awuri ihwa uver inuma usøka. Åka adëë aker ri imangmangmbi, uko umbi atsī ra akpe, umum iwuri idzaamum umbi ifur iyérhe iyi urhε.

11 <<Uner ato akika agū, uneke unga agū ubinkpi Ipfu-Num iki irherhuwe kishoo ikikong abika adəsa ha! Uwuruwi aka abima adëë nggu umum, akpe aki uvaa asi íkpoke unga.

*Ubvur ha uzī ru ukpui ikikōng
abika adəsa ru Ubirgamum*

¹² Utsenge ipfu itser-Num iyi ukpui ikikong abika adosa ru Ubirgamum uge,

<<Irhem h̄ã iyε iki idzeku uwu ha aka akpɔm ikon iki ider ighaigharake iki afɛna avaa.

13 Umum ihwēng anang iseingo, anangke aka awu anang isei Ushaitan. Rimi hā ungo una udēē usare ri itsokmum. Ungo usi itseyingo imang-mango ru umum, uko ru unum Uantifa, uwuruwi aka awe idekamum uwu idzidzerhe umbō aka afere ru uteumbi, anangke Ushaitan aka asei.

¹⁴ <<Bɔ́r umum iwemum ru angwẽrhã abin aka abewe akɔ́o ri itsingo. Aner abɔ́o ru umbi adɔ́su imesa Ubarha'am, uwuruwi aki imesuwe Ubarhak unga atsu abi Uisrairha agba ra arhim igha ubinghakpi umbɔ́ aka adzowe idɛm ra agberhe, nu arhim itoma-dak.

15 Rimi hā ungo uku uwē̄ ra anera aki id̄su imesa abi Unikorhata.

16 Udzipa ra arhimngó! Iba ishingge rimi, umum íba iki ifefetem ru ungo, umum iwuri ikú ikon iki ider iki idzek ra angwínum itang iwa nggu umbɔ.

17 <<Uner ato akika agū, uneke unga agū ubinkpi Ipfu-Num iki irherhuwe kishoo ikikong abika adəsa ha. Uwuruwi aka abima adēē nggu umum, umum iwuri indzowe umannakpi umbə aka awəke. Ikəi umum iwuri idzowe utarh ukpuku uterhakpi umbə aka atsəng itsok iki ifa ni itsikpə, ukpurukpi uwuku uyuyəi ukpekū ahwəng itsok ha.

Ubvur ha uzī ru ukpui ikikəng

abika adəsa ru Utiyatira

¹⁸ Utsenge ipfu itser-Num iyi ukpui ikikong abika adosa ru Utiyatira ugor uge,

<<Irhem hā iyε iki idzeku Ungwē Unum, uwuruwi asunga aka awe ru nyaki ikon urha, adaknga aka arhang ugεε uzəu uku ubārhā umbə aka ayum.

19 Umum ihweng ikikorhango, ibibemango nu imangmango, itserngo nu ibibimango, umum ihweng itserngo iyi icere inangge iyi inggabaashia.

20 <<Bør uvau uwuruwi umum iki ikpo ungo
nggu umgbɔ̄ uwi, ungo uku uneke utsərh ha
Ujezeberh, aka ayisi itsinga ugɛ unga awu
utsərh uwuku usəm Arherhū-Num. Ri ime-
sanga, arhem agārhāmum umbɔ̄ atomā-dak ikεi
na agha abinghakε aka awu idem ra agberhe.

²¹ Umum iki idzowukū unga ivang unga adzipa ri itser iyiki itoma-daknga, bør unga akpēe.

22 Nggee umum iwuri itsuke unga aghong irhārhā ayetnum ru ukomanga, ikei ni itsu abika atoma-dak nggu unga ahwa ayetnum akarhārhā, umbō aba asi idzipumbō ri itser iki itārhāngā.

23 Umum iwuri ifere angwënga. Mœce kishoo ikiköng abika adøsa awuri ihwëngmbø uge awu umum uwuku unyã iferhkø nu amen uben unera, ni iwuri ifai anera ri itservë umbø aki itø.

²⁴ <<Umum id̄eyiwe abeo ru umbi abika asei ru Utiyatira, umbi abirab̄e aka asi id̄osumbi imesanga nu iyiki ibewa ha umb̄o iki iyisa age, *<Iwiw̄ek Ushaitan iki iwu ighorghotangge. >* Umum isi ítsukamum umbi imor iyoo,

25 bər àka akpɔm itsermbi utsɛku umum iki ïba.

²⁶ <<Uwuruwi aka abima adëë nggu umum na

akorha abinkε umum iki ibee utsεku imimasha,
umum iwuri idzowe ijee abñā kishoo,

²⁷ ru nyaka umum iki iyεi ijee ru Utεmum.

<Unga awuri idam umbø nggu igbong uzøu,
awuri iyatuwe umbø ru nyaki inui abñ.>*

²⁸ Umum ikei iwuri idzowe unga idzeer iyi igø
ukpee.

²⁹ Uner ato akika agū, uneke unga agū ubinkpi
Ipfu-Num iki irherhuwe kishoo ikikøng abika
adøsa ha.

3

*Ubvur ha uzñ ru ukpui ikikøng
abika adøsa ru Usardi*

¹ Utsønge ipfu itsø-Num iyi ukpui ikikøng abika
adøsa ru Usardi ugør uge,

<<Irhem hñ iyε iki idzeku uwu ha aka akpøm
ipfu utøøva iyi Unum nu idzeer utøøva ha. Umum
ihweng ikikorhangø, anera akaifεrhkø uge ungo
uweø ru urhe, bør ungo uku ukpeø.

² Uzir! Nu ufituwe abinkε aka abør, aka awuri
ikpe, ubinkutsu, umum isi inyñ itserngo imaangge
ra asu Unummum.

³ Nggee, uyita ubinkpi ungo uku uyei nu ugū,
udøsa ake, nu udzipa. Unço uba usi izirø, umum
iwuri ïba ru nyaku uvøu, ungo usi íhwengø ivangyε
umum iki ïba ru ungo.

⁴ <<Bør ungo uweø ra anera ukunjir ru Usardi
umbø aka anasi itsu atorhambø adzurke arhim.
Umbø awuri izεrhñ nggu umum, awuri itsim
atorho aka aterha, ubinkutsu, umbø amεmbø.

---

* ^{2:27} Àka anyñ ikei: Amb 2.9.

⁵ Uwuruwi aka abima adēē nggu umum, awuri itsime unga atorho akaterha ru nyaka umbō. Umum isi ítsūwūkū itsokmbō ru ubyur urhe. Bər umum iwuri indeyikū Utēmum nu ípfu itsernga ugę umbō awu abimum.

⁶ Uner ato akika agū, uneke unga agū ubinkpi
Ipfu-Num iki irherhuwe kishoo ikikong abika
adosa ha.

*Ubvur ha uzī ru ukpui ikikəng
abika adəsa ru abi Ufirhadefi*

7 Utsenge ipfu itser-Num iyi ukpui ikikong abika adosa ru Ufirhadefiya ugør ugε,

<<Irhem hā iyē iki idzeku asarkasar uner idzidzerhe ha, unga aka akpōm utsak umukurhi Udauda. Uwuruwi iki itsuri uwuku ufōme ashia, ikei unga aba afōmuka uwuku utsutsuri ashia.

⁸ Umum ihw^{eng} ikikorhang^o. Uny^ā, umum iki itsuruwamum ungo angw^ī ub^ā akirake unera asi id^ē af^ōmuka. Umum ihw^{eng} ikerngo iwu ukunjir^o, rimi h^ā ungo ukp^ōm arherhamum nu usi its^eyingo itsokmum.

⁹ Abika awu ru ubā ifen Ushaitan, abika ay-
isa atsimbə ugə umbə awe abi Uyahuda na asi
iwembə, umbə agberangwī, umum iwuri itsuke
umbə aba agba ra adakngo na ahwəng age umum
ibema ungo.

10 Ngge iki iwe ugε ungo ubimu udɔsungo ubinkpi umum iki itsuk. Umum iwuri ikakamum ungo ri ivang iyiki ivirayε iki ibawe upfunga kishoo, umbɔ aki ivira anera aka asei nu abi.

11 <<Umum isi índārhūmum ni ìba. Ukpōm ubin uku uwe ukpungo, utsur unera avura ifur iyérhangó.

12 Uwuruwi aka abima adéé nggu umum, umum iwuri itsuke unga awu ugban ri Iya-Nummum. Asi íbvui nekuka anang hā. Umum iwuri itseng itsok Unummum ni itsi uner ha nu itsok uteu Unummum, Urusharhima uku ufa, ukpurukpi uku idzeku Unummum ra afā ucipuwa. Ikei umum iwuri itseng itsokmum iki ifa ni itsinga.

13 Uner ato akika agū, uneke unga agū ubinkpi Ipfu-Num iki irherhuwe kishoo ikikóng abika adəsa ha!

*Ubwur ha uz̄i ru ukpui ikikóng
abika adəsa ru abi Urhawudiki*

14 Utsenge ipfu itser-Num iyi ukpui ikikóng abika adəsa ru abi Urhawudikiya ugør uge,

<<Irhem hā iyε iki idzeku Iwerimi, uwu ha aka awu idzidzérhe ri ideka, uwuku ugha iyérhe abin Unum aka amuna.

15 Umum ihweng ikikorhango, ungo usi ighengungo, ungo usi imanungo. Umum ibee ungo uwe uku ughεeng use uku umani!

16 Ubinkutsu, ungo uwu ra ateu, ungo usi iweø uku ughεeng, ungo usi imanungo, umum iwuri itare ungo udzeka ra angwīmum.

17 Ungo ugør uge, <Umum iwu uner ubin, umum iwu ra abin upfung, umum isi íbeemum ubin.> Bør ungo umorø ungo uwu uner ida ugarh, ubin atorh, uner itsūwā, uner íbvuta, nu uwu ighbírhī.

18 Nggee, umum ñdzaa ungo itsūwā ugoy uzinarhi ru umum, uzinarhi uku uterhakpi umbø aka asui ru urha, ngge itsú ungo ukpo iwu ru ubin, nu ugoi atorho aka aterha ungo iki itsime igbīrhāngō utsir atsak, nu ugoi agøu usu utsu ra asungo, ngge itsú ungo udëë unyā.

19 <<Umum iki isaki itsérhe ni imesuwe amen ra abirabé umum iki ibema. Nggee utsu amenngo, nu udzipa.

20 Umumwi! Idëë ra angwī ubā ni ikwér. Unera aba agüa urhemmmum na atsurunga angwī ubā hā, umum iwuri itsínum igha nggu unga, nu unga nggu umum.

21 <<Uwuruwi aka abima adëë nggu umum, umum iwuri itsuke unga asei nggu umum nu anang iseimum, ru nyaka umum iki ibima ru upfung ni isei nggu Utémum ra anang iseinga icérē.

22 Uner ato akika agü, uneke unga agü ubinkpi Ipfu-Num iki irherhuwe kishoo ikikäng abika adøsa ha.>>

4

Anang isei ra afā

1 Akere ha aka amaa kishoo umum irhi, inyā angwī ubā aka atsuri adëë ra asumum ra afā. Urhem ukpu ha umum iki igü uni irherhe nggu umum, uwu urhem hā umum iki igü ugée ibar utsom ri inggbaashia, ugør ugée, <<Ufūwā nggée, nu umum ideyiwa ungo ubinkpi uku uwu ufang ukpø uku ikorhe akere ha ake aba amaake.>>

² Kanying Ipfu-Num iwengge ru umum, umum inyā ra asumum anang iseи ra afā uner uwōo aka asei umō.

³ Uwuku usei ra anang iseи ha arhang ru nyaka amasarha akika awu ru ugarh, aki ujasfa nu uknorhiya.* Ikon inai ngge ini idziirte anang iseи ha nggu irhirhang ru nyaku utarh uzumurudu.†

⁴ Udziirte ra anang iseи ha ikei anang iseи akōo isōka ivaa nu anaa, akirakē akakū isōka ivaa nu anaa aka asei nu ake. Atsim nggu atorho aka aterha nu ifur iyerhe uzinarhi nu atsimbō.

⁵ Ra anang iseи ha irhirhang nu irhirhare inai iki idzeyiwa. Udiка asu anang iseи ha, irhirhang utōova iki idēē igar, akere ha awu ípfu-Num utōova ha.

⁶ Udiка asu anang iseи ha ikei ubina nukpō ru nyaku ukau ukugōng umbō aka agbisha ukpō nggu irhi, urhang ukupērhēng ru nyaku irhi nú unum.

Akan udziirte ra ateu anang iseи ha uben ubanga, abin akika amumuna anaa aki urhε nggu isha asu irhεirhε iki iwe ra asu nu andzingngge.

⁷ Ubin urhε ukpu inggbasha uwe ru nyaku utērhīmi, ukpu uvaa uwe ru nyaki inak iki itsak, ubin ukpu untaar asuke awe ru nyaka aki unera, ubin ukpu unaa ikei uwe ru nyaki isew iyiki isoka afek.

⁸ Uben abin akika amumuna aki urhε ha ikinanake awu ra afeka utōō, akan udziirte iyormbō awe nggu ishaa usu nggu afekmbō. Nu utsuu nu atenum umbō asi inekukumbō itsusa ambom age,

---

* ^{4:3} Ujasfa nu uknorhiya awe atarhkε aka awe ru ugarh ru nyaki ibārhā. † ^{4:3} Uzumurudu uwe utarhkpi uku uwe ru ugarh ukpu amē ubñ.

<<Usarkasar, usarkasar, usarkasar,
 Uteijee Unum Uner Ijee!
 Unga awu isha nu icere,
 nu uwuku ububa.>>

⁹ Abin urhe akika amumuna hā aki isaka ikpoi, adzowe igong nu itanga awee ru uwuku usei nu anang isei ha, uwu ha aka awe ru urhe uwu ugbagbaa.

¹⁰ Mocε akakū isoka ivaa nu anaa hā aka isaka agba anu ra asu uwuku usei nu anang isei ha, adzowe unga igong, unga aka abek ugbagbaa. Umbə aka isaka angwewe ifur iyerhambə ra abī ra asu anang isei ha, na age,

¹¹ <<A Uteijee Unummēn, ungo umēngo,
 uyεi ikpikpoi, nu imor, nu ijee.

Ubinkutsu, awu ungo umuna abina kishoo,
 ikei awu ibibemango ake aka awe
 na awe ru iyor.>>

5

Ubvur uku ufeta nu Ungwē Itsurhi

¹ Mocε umum inyā ubvur uku ufeta ru ubok ughanga unga aka akpɔm ra anang iseinga ha uku ufeta nggu itseng ru uben ibanga iki ivarhangge na aborhe nggu ibiborh utɔva.

² Ni inyā nggaa ipfu itser-Num iki itsarhi irhakngge iduwā igε, <<Ungaa adēē amē ibuur ibiborh ha na ayangu ubvur ha?>>

³ Bər unera ashia ra afā use nu abī use ru unɔrkang abī aka idēē ayangu ubvur ha use avarha umgbə.

4 Umum iciu akpe ni iciu ubinkutsu, asi ikpombø unera aka idẽẽ amẽẽ iyangu ubvur ha use adẽẽ avarha umgbo.

5 Mœce ukukũ uwɔɔ agor umum age, <<Niba uciupø akpe! Unyã, Utẽrhĩmi uwu unui Uyahuda, Unang Udauda, aka ananga anggamtsaknga. Unga adẽẽ amẽẽ ibuur ibiborh utɔɔva ha na ayangu ubvur ha.>>

6 Mœce umum inyã Ungwẽ Itsurhi iki idẽẽ ugœœ aka angwã ngge, idẽẽ ikhapa ra anang iseih, nggu abin urhe akika amumuna ikinanake nu akakũ ha aka akan adziira unga. Unga awu ra atsom utɔɔva nu asu utɔɔva akirakœ aka awe ípfu utɔɔva iyi Unum aka adene ngge ru upfunga kishoo.

7 Ungwẽ Itsurhi ha azĩ ayei ubvur uku ufeta ha ru ubok ugha uwu ha aka asei ra anang iseih.

8 Ivangyœ aka ayei ubvur uku ufeta ha, abin akika amumuna aki urhe ha ikinanake nu akakũ is̄ka ivaa na anaa hã agba anu ra asu Ungwẽ Itsurhi ha. Ubœn unera ru umbø akpom igbom nu itẽrhĩ iyi uzinarhi nggu abin isung, ake awu ifen-Num abika adøsa.

9 Atsũ ubom uku ufa age,
<<Imẽngge ungo uyœi ubvur uwuku ufeta ha,
nu ubuute ibiborh ake,
ubinkutsu, aka afermbø ungo,
nggu adzirhingo, ungo uku ukũ ufa anera ru
Unum
ru ubœn anuisa nu idœa nu anera nu abĩa.

10 Ungo utsu umbø awe abi iyerhangø nu abika adzowe idem-Num,
na atœ itser Unummen,
na agha iyerhe ra abi.>>

11 Mocce umum inyã ni igū irhem ípfu itser-Num irheirhe, iki iwe anak a gonga arherhe. Akan adziir anang ise i ha, nu abin akika amumuna ha aki urhe nu akakū ha ikei.

12 Atsarhi irhakmbo atsusa ambom agε,
 <<Ungwē Itsurhi ha umbō aka afere,
 imēngge unga ayei ijee, ni iwe ru ubin,
 nu itsoi, nu iker,
 nu igōng, nu ikpikpoi!>>

13 Mocce umum igū kishoo abinkε umbō aka amuna ra afā nu abi, nu unorkang abi, nu akau akagōng, nu kishoo abin urhe aka awe ra ake, atsusa ambom agε,

<<Ru unga uwuku usei ra anang ise i ha nu Ungwē Itsurhi ha,
 ikpikpoi nu igōng, nu imor nu ijee iyi ugbagbaa!>>

14 Abin akika amumuna aki urhe ha ikinanake agor uge, <<Iwerimi!>> Nu akakū hā agba anu na adzowe igōng.

6

Ibiborh utəɔva

1 Umum iki inyã Ungwē Itsurhi ha iki ikhor ibiborh unying ru utəɔva ha, ri imimuna hā ikinanake umum igū unying iki itsarhi irhakngge ru nyaki inai iki irhare igε, <<Uba!>>

2 Mocce umum inyã inyāwā iyiki iterha! Uwuku ufū ngge akpəm nggu utəɔ, aka adzowe unga nggu ifur iyərhe. Unga adzek ru nyaku unggang,abee iwu ungganga.

3 Ivang Ungwē Itsurhi ha iki ikhor ibiborh iyi uvaa, umum igū uwu ucaa ra abin akika amumuna aki urhe ha ikinanake agor uge, <<Uba!>>

4 Mocē inyāwā iyao idzeka, iwu iyiki ibārhā. Umbō adzowe uwuku ufū ngge ijee iyiki inyānguwe ididəor ru upfung, ngge itsú anera agbeyi adəka. Adzowe unga nggaa ikon iki ider.

5 Ivang Ungwē Itsurhi ha iki ikhor ibiborh iyi untaar, umum igū imimuna iyi untaar ra abin akika amumuna hā ikinanake aki urhe ha iki igor uge, <<Uba!>> Mocē umum inyā inyāwā iyiki ifīrhā. Uwuku ufū ngge akpom nggu ubin ukpuku umei imor abin ru uboknga.

6 Mocē umum igū ubin ukpoo ru nyaku urhem uku udzeki imimuna hā ikinanake aki urhe ugör uge, <<Imang ubgiu itsem unying iwu imang itser unuma unying, imang ubgiu ishaa abvur ataar iwu imang itser unuma unying, bər niba udakukə atsei uzaitun nu amē inebi!>>

7 Ungwē Itsurhi ha aka akhor ibiborh iyi unaa, umum igū urhem imimuna iyi urhe ikinanake igor uge, <<Uba!>>

8 Mocē umum irhi inyā inyāwā iyao iyorngge iki isatungge! Uwuku ufū iyi ha itsoknga igburh Akpe, anangisei abika akpukpe ikei adəsa ru unga. Umbō adzowe umbō ijee ri itsi ukpusha unying ra anaa (1/4) aki upfung, umbō afeyiwe nggu ikon iki ider, nu imerh, nu ikpo, nu ījuə arhum iyiki ibewe iyi upfung.

9 Ungwē Itsurhi ha aka akhor ibiborh iyi untə̄, umum inyā ra anənər ubeu ha ípfu abirabə umbō aka afər ra Arherhu-Num nu idekambō aka abima.

10 Umbø atsarhi irhakmbø agε, <<A Uteijee uner ijee kishoo, usarkasar uner idzidzerhe, ukang ungo uku udørhu utsu uvau ru aner upfung ukpire, nu utsuke umbø afai ubinkutsu, umbø afere umen?>>

11 Møce umbø adzowe uben unera ru umbø atorho aka ader aka aterha, na asøme umbø adärhã ukunjiir utsøku umbø aka imaa ifere angwëmbø nu anapumbø, abirabe aka awu andøki itsermbo ru nyaka umbø aka afer umbø.

12 Umum iki inyā Ungwē Itsurhi ha iki ikhor ibiborh iyi utõi, umø nggaa izizusa abī iki ikorhe. Ishaa unum idzipa iwu iki ifirhã ru nyaki igwar ibū, ufø udzipu uwe uku ubärhã ru nyaka adzirh.

13 Ídzeer afā igbei ra abī, ru nyaki ikpürhã uvorhvoye iki ibī akarhährhã, ugba uku uker uzung ngge nu ucuciiangge, ngge ipupi igba.

14 Afā afeta ru nyaka umbø iki ifetu ufar, assuwe igū nu ampfūwā ra anangke.

15 Møce ayerhe upfung ukpire, nu anggbaashi anera, nu anggbaashi abi iwa abika agøng, nu abika awe ru ubin, nu abi ijee, nu kishoo anera, agärhã nu abirabe aka asi iwembø agärhã, awoyi ra atai nu ífa iyi ígū.

16 Anu iyisi ígū nu ífa agør agε, <<Àka agbei nu atsimen na atsire umen ra asu uwu ha aka asei nu anang ise iha, nu avøm Ungwē Itsurhi ha.

17 Ubinkutsu, nggaa unum avøm uku ubakpo, ungaa idëë abek?>>

*nu anaka agɔ̄nga anaa (144,000)
umbɔ̄ aka atsuke atsar*

¹ Akere aka amaa umum inyā ípfu itser-Num inaa iki idēē nu anggbokunga anaa aki upfung. Ikeñngge uben ugba ififeu nu abī ru anggbokunga anaa hā, use ukau ukugɔ̄ng use acucii.

² Mɔ̄ce umum inyā ipfu itser-Num iyɔ̄o iki idze udiku igɔ̄kpee ifürhūwa, ikpɔ̄m nggu utsar ukpu Unum uwu urhe. Ayisu ípfu itser-Num inaa hā iyiriyē Unum aka adzowe ijee ngge idakuwe abī nu ukau ukugɔ̄ng hā.

³ Ipfu itser-Num hā igɔ̄r igε, <<Niba adakukumbi abī use ukau ukugɔ̄ng use acucii, utsɛku umum iki itsuke agārhū Unum atsar ra ashimbɔ̄.>>

⁴ Mɔ̄ce umbɔ̄ asɔ̄ma umum irhe abirabε umbɔ̄ aka atsuke atsar ha, Anaka agɔ̄nga unaka nu anaka agɔ̄nga issɔ̄ka inaa nu anaka agɔ̄nga anaa (144,000). Umbɔ̄ aka adzeka ri idūa usɔ̄kdūmen aki Uisrairha kishoo.

⁵ Atsuке atsar ra anera, anaka agɔ̄nga usɔ̄kdūmen (12,000) ri idū iyi Uyahuda.

Atsuке anaka agɔ̄nga usɔ̄ka nu anaka agɔ̄nga avaa (12,000) ri idū iyi Uruben.

Atsuке (12,000) ri idū iyi Ugad.

⁶ Atsuке anaka agɔ̄nga usɔ̄ka nu anaka agɔ̄nga avaa (12,000) ri idū iyi Uasher.

Atsuке anaka agɔ̄nga usɔ̄ka nu anaka agɔ̄nga avaa (12,000) ri idū iyi Unaftarhi.

Atsukee anaka agɔ̄nga usɔ̄ka nu anaka agɔ̄nga avaa (12,000) ri idū iyi Umanase.

⁷ Atsukee anaka agɔ̄nga usɔ̄ka nu anaka agɔ̄nga avaa (12,000) ri idū iyi Usimiyon.

Atsuke anaka agɔ̄nga usɔ̄ka nu anaka agɔ̄nga
avaa (12,000) ri idū iyi Urhawi.

Atsuke anaka agɔ̄nga usɔ̄ka nu anaka agɔ̄nga
avaa (12,000) ri idū iyi Uisakar.

⁸ Atsuke anaka agɔ̄nga usɔ̄ka nu anaka agɔ̄nga
avaa (12,000) ri idū iyi Uzeburhun.

Atsuke anaka agɔ̄nga usɔ̄ka nu anaka agɔ̄nga
avaa (12,000) ri idū iyi Uyusuf.

Atsuke anaka agɔ̄nga usɔ̄ka nu anaka agɔ̄nga
avaa (12,000) ri idū iyi Ubanjami.

*Nggaa ikikɔ̄ng anera iki itsim
atorho aka aterha aka ader*

⁹ Akere aka amaa, umum inyã nggaa ikikɔ̄ng
irheirhe unera aka asi ídẽ̄ avarhunga, iki idzeko
ru abĩā, nu anera, nu anuisa, nu idūa kishoo, adẽ̄
ra asu anang iseи ha nu Ungwẽ Itsurhi ha. Umbɔ̄
atsim atorho aka ader aka aterha na akpɔ̄m nggu
angbɔ̄k irhek ra abokmbɔ̄.

¹⁰ Atsarhi irhakmbɔ̄ age,
<<Ififɔ̄rh iwe iyi Unummɛn
uwuku usei nu anang iseи ha,
nu iyi Ungwẽ Itsurhi ha ikei!>>

¹¹ Kishoo ípfu itser-Num idẽ̄ idziirte anang iseи ha,
nu akakũ ha, nu imimuna abin urhɛ ha ikinanake.
Umbɔ̄ agba anu ra asu anang iseи ha, adzowe igɔ̄ng
ru Unum,

¹² age,
<<Iwerimi!
Ikpikpoi, nu imor,
nu itsoi, nu itar uwɛ̄, nu igɔ̄ng,
nu ijee, nu iker
iwe ru Unummɛn
ugbagbaa nu ugbagbaa.

Iwerimi!>>

¹³ Mœce unying ra akakū hā arhusa umum age,
 <<Abere abika atsim atorho aka aterha aka ader
 ha, awu umbø unggaa? Ikei umbø adzeki inɛɛ?>>

¹⁴ Umum īgor ingge, <<A uteiya ungo
 uhwengo.>>

Unga agor umum age, <<Anera abere adzeka
 ru nggaa uver ayetnum, umbø asorh atorha aka
 adermbø ra adzirh Ungwë itsurhi ha, ake awu aka
 aterha.

¹⁵ Nggee,
 <<Umbø adɛɛ ra asu anang iseい Unum,
 anu itɔwe unga itser ru untsuu nu atenum
 ri Iya-Num.

Unga uwuku asei nu anang iseい ha
 awuri itar utsurhangga atsire umbø.

¹⁶ Asi ībvui agūmbø imerh,
 asi ībvui agūmbø ugɔ amɛ.

Asi ībvui agūmbø imani unum
 use imani iyɔɔ.

¹⁷ Ubinkutsu, Ungwë Itsurhi ha
 aka asei akhapa ra ateu anang iseい ha
 unga awuri idzɛu umbø,
 unga awuri ikūna umbø azī ra akwiu amɛ urhe.
 Unum awuri ifiruka kishoo anyi ra asumbø.>>

8

Ibiborh iyi utɔɔva nu umoshu uzinarhi isung

¹ Ivang Ungwë Itsurhi ha iki ikhor ibiborh iyi
 utɔɔva, afã asei ukutata utsɛku uteng ukara uny-
 ing.

² Mœce umum inyã ípfu itsr-Num utœva iki idëë
ra asu Unum, umbœ adzowe umbœ atsom utœva.

³ Ipfu itsr-Num iyœ, ikpœm nggu umoshu uzi-
narhi isung, iba idëë ra asu ubeu ha. Umbœ adzowe
unga isung irheirhe unga aka itoma nggu ifen-
Num iyi abika adœsa, unga aka adzowe umgbœ nu
ubeu uzinarhi uwuku uwe ra asu anang ise iha.

⁴ Azoo isung hã nggu ifen-Num abika adœsa ha
adzeku ubok ipfu itsr-Num hã, afœ azïke ra asu
Unum.

⁵ Mœce ipfu itsr-Num inyãngu umoshu uzinarhi
uwu isung hã, itsœ urha nu ubeu ha itsu ru
umosha ha ni itare umgbœ ru upfunga. Umgbœ ukœ
irhirhang inyaka, nu irhare inai, nu izizusa abœ.

Atsom hã

⁶ Mœce ípfu itsr-Num hã utœva iki ikpœm atsom
hã idzeu ibar ake.

⁷ Ipfu itsr-Num iyi inggbaashia ibar utsom-
ngge, umœ atarh inai nu urha ukayi nggu adzirh
na atare ru upfung. Urha ukpœwe ugbera unying
ra agbera ataar (1/3) aki upfung, ugbera unying ra
agbera ataar (1/3) aki acucii, nu kishoo ubœ uku
usum ukpœkpo.

⁸ Ipfu itsr-Num iyi uvaa ibar utsomngge, ubin
ukpœ ru nyaku nggaa igœ ikpœ urha, umbœ atare
ngge ru ukau ukugœng. Ugbera unying ra agbera
ataar (1/3) aki ukau ukugœng hã udzipa uwu
adzirh,

⁹ ugbera unying ru agbera ataar (1/3) aki im-
imuna abin aki urhe aka awe ru ukau ukugœng hã
akpeke, nu akhukhœ amœ ugbera unying ra agbera
ataar (1/3) atsimke.

10 Ipfu itser-Num iyi untaar ibar utsomngge, nggaa idzeer iyiki irhang ug  e urha iki idzeka af   icipuwa, iba igba ru ub  ra unying ra agb  ra ataar (1/3) aki az   nu akwiu am  .

11 Itsok idzeer ha igburh <<Ikpere.>> Atsu ub  ra unying ra agb  ra ataar (1/3) aki am   h   awu uku ukpere, anera arherhe abika ahwa am   ikpere ha akpeyimb  .

12 Ipfu itser-Num iyi unaa ibar utsomngge, umb   akwer ub  ra unying ra agb  ra ataar (1/3) aki ishaa unum, ub  ra unying ra agb  ra ataar (1/3) aki uf  , nu ub  ra unying ra agb  ra ataar (1/3) aki idzeer. Ngge its   irhirhangmb   idzipa iwe uz  , nu ub  ra unying ra agb  ra ataar (1/3) aki atenum asi irhangke, rimi h   ub  ra unying ra agb  ra ataar aki utsuu asi irhangke.

13 Umum iki irhi iny  , umum ig   isew iy  o iyiki if   ra af  k afaf   iciu akpe ikerketangge, ig  r ig  , <<Atorh! Atorh! Atorh ra abirab   aka asei ru upfunga kishoo, ubinkutsu atsom akirake ipfu itser-Num ikitatangge iki ib  r, umum ibee ibar atsomngge!>>

9

Utsom ukpu unt  s

1 Ipfu itser-Num iyi unt  s ibar utsomngge, umum iny   idzeer iki idzeka af   iba igba ra ab  . Umb   adzowe ngge utsak umukurhi utsim angw   aka awe aghoghotake.

2 Ivangy   ngge iki itsuri angw   h  , azoo adzek ru nyaka akirake aki idzek ru nggaa ugbor unai, uts  ku azoo ha atsu ishaa unum nu am  e awu uz  .

³ Ru azoo ha asusu adzek acipuwa nu abī, umbō adzowe ake ijee iyiki ititang ru nyaki ínna ra abī.

⁴ Agor ake age ake niba atsimkuke ubii use acucii use uben ubin ukpuku umumer ra abi, bore akpurha atang anera aka ashimbo ru utsar ideka iyi Unum nu ashimbo.

⁵ Asi idzowukumbɔ ijee iyiki ifere anera, bɔr adzowe umbɔ uver ukpekũ ukpu afɛɛ atɔɔ. Uver ha uwe ru nyaki inna iki itar unera.

⁶ Ri inum hā anera akpurha abee akpe, bər umbə asi íkpombo akpe ha. Umbə awuri ikpona akpe, bər akpe ha awuri ikpēke ibiba.

⁷ Asusu ha awu ru nyaki ínyāwā iyiki ibee itang iwa, ra atsi ake atsim ífur iyérhe uzinarhi, unyēëke awe ru nyaku unyēë anera.

⁸ Igwarke iwe ru nyaki igwar akatserh, anyike awe ru nyaka aki uterhimi.

⁹ Atsime abina ni ikəkuke ugεε atorho uzəu, irhak afəkuke iwe ru nyaki ínyāwā iyiki iwe ru ikar utser ri iwa.

¹⁰ Aweke ra asī na atang ru nyaki ínna, ra asīke aweke ri ijee iyiki idzowe anera uver afēē atōō.

¹¹ Aweke ru uyərhe, unga awu ipfu itser-Num hää
umbə aka adzowe ijee nu angwī aka aghor ha. It-
soka ri idū abi Uyahuda igburh, <<Uabaddo.>> Ri-
idū abi Uherhini igburh, <<Uaforhiyon,>> agbena
<<Uwuku udakuwe.>>

¹² Atorh aki inggabaashia aka atongke, abor atorh akoo avaa aka iba.

Utsom ukpu utɔ̄i

¹³ Mœcœ ipfu itser-Num iyi utõõ ibar utsomngge, umum igū urhem uku udzeka ra atsom anaa hääki ubeu uzinarhi ra asu Unum.

14 Urhem hā ugōr ipfu itser-Num iyi utōī hā iki ikpōm atsom hā ugε, <<Ugarhuwe ípfu itser-Num hā ikinanangge umbō aka abow ru nggaa azē Uyuferiti!>>

15 Umbō agarhuwe ípfu itser-Num hā ikinanangge iyiriye umbō aka aden adzεu ivang iyεre iyi unum ukpire ukpu ufε uwure nu ameka akεre, atsūwe umbō afere ubgεra unying ra agbεra ataar (1/3) ru kishoo angwē anera.

16 Irhε abi iwa aka afū ínyāwā itsīngge andena inaka ivaa (200,000,000). Umum igūmum irhembo.

17 Ínyāwā hā nu abika afū ngge, umum inyā ri irhi iwe ri imine, atorho ikokmbō awu uku uzhāī, ru nyaku amē imūrhūm, nu undzuna. Atsi inyāwā hā awe ru nyaka atsi atērhīmi, urha nu azoo nu urha uku uterha adzeyiwa ra angwīngge.

18 Ugbεra unying ra ataar (1/3) aki anera umbō afere nggu ikpo urha, nu azoo, nu urha uku uterha ha uku udzeyiwa ra angwī inyāwā hā.

19 Ijee ínyāwā hā iwu ra angwīngge nu asīngge. Asīngge awu ru nyaka íbvui iyiki iwu ra atsi, akū ake anayiwe anera.

20 Anera abōo aka asi ikū ikpo ha afεrmbo umbō, ana akpεmbō idzipa aneke abinkε umbō aka akū abokmbō akorhe, asi inekukumbō idzowe igōng ri ípfu iyiki ibewe, nu agberhe uzinarhi, uazurhfa, uzō uku ubārhā, atarh, acucii, abinkε aka asi idēē anyāke use agūke use azērhuke uzērhā.

21 Use adzipumbō ri ifere anera, use idzimmbō, use amen aka atom-a-dakmbō use ivεu umbō iki ivεu.

*Ipfu itser-Num nggu
ungwērhū ubvur uku ufeta*

¹ Moc̄e umum inyā nggaa ipfu itser-Num iyāo ikerketangge, ngge idzeka afā icipuwa. Atsire ngge nggu amee, nggu ikon inai ni itsingge, asungge awe ru nyaka ishaa unum, adakngge ikei awe ru nyaka agban aki urha.

² Akpōm nggu ungwērhū ubvur uku ufeta, uwuruwi unga aka ayanga akpōm, udak ughanga unga aden nu ukau ukugōng, udak ufer nu abī.

³ Atsarhi irhaknga ikerketangge ayisa ru nyaka akpe utērhīmi. Ivangye unga aka ayisa amaa, írhak iyiki irhirhare ha utōova irherha arherhe.

⁴ Ivang írhak utōova iyiki irhirhare ha iki irherhe, umum ibee itsitseng, bōr umum igū urhem uku urherha arherhe ra afā ugε, <<Uborhe arherhe irhirhare ha utōova iki irherhe, niba utsengō ngge!>>

⁵ Moc̄e ipfu itser-Num hā umum iki inyā ngge idēē ru ukau ukugōng nu abī hā iberu ubok ughangge ra afā.

⁶ Ni iyirh nggu itsok uwuku ubek ubagbaa, uwuruwi aka amuna afā nu kishoo abinke aka awu ra ake, nu abī nu kishoo abinke aka awe ra ake, nu ukau ukugōng nu kishoo abinke aka awe ru ukpō, igōr ugε, <<Ididārhā ishingge!

⁷ Bōr ru inum ipfu itser-Num iyi utōova ha iki iwuri ibar utsomngge, ngge iki itsuifer ubinkpi Unum aka awēk ra amēnngaabee ikorhe, ru nyaka unga aka adeyiwe agārhāngā abika asom Arherhu-Num.>>

⁸ Moc̄e urhem hā umum iki igū ra afā ubvui urherha arherhe nggu umum ugε, <<Uzī, uyεi

ubvur uku ufeta ha uku uwe ru ubok ipfu itser-
Num hā iki idēē nu ukau ukugōng nu abī hā.>>

⁹ Nggee umum izī ri ipfu itser-Num hā igor ngge
uge udzaa ungwērhū ubvur uku ufeta ha. Ngge
igor umum igε, <<Uyei utāi, umgbø uwuri iwu uku
ukpere ra anango, bør ra angwīngō umgbø uwuri
iwu uku utoong ru nyaku utoo.>>

¹⁰ Nggee umum izī iyεi ungwērhū ubvur uku
ufeta ha ru ubok ipfu itser-Num hā itāiwe. Umgbø
uwe uku utoong ugeε utoo ra angwīmum, bør
umum iki inguwe, umgbø udzipu uwe uku ukpere
ra anaamum.

¹¹ Mɔcε umbø adεyiwa umum agε, <<Awu ufang
ungo iki isɔm Arherhu-Num ru anera arherhε, nu
abīñ arherhε, nu idūa irheirhε, nu ikei ra ayerhe.>>

11

Abi ideka avaa

¹ Adzaa umum igbong iyiki imei ider nu ikpina,
agor agε, <<Uzī umei Iya-Num nu ubepa, nu uvarhi
irhε anera aki idzowe igōng umɔ.

² Bør niba umeisø ufɔma, ubinkutsu aka adzowe
ukpø ra atsen abi Uyahuda. Abirabε aka idzowe
uver ru usarkasar uteu ha utsɛku afēē isɔka inaa
nu avaa (42).

³ Umum iwuri idzowe ijee ru inera ivaa abika
adeka umum, umbø awuri itsim atorho aki ifakpe
na asɔm arherhamum inuma unaku ugōnga uny-
ing nu inaka ivaa nu isɔka utɔi (1,260).>>

⁴ Abi ideka avaa ha awu acucii uzaitun hā nu
anang idēē irhirhang hā ikivarhake iki idēē ra asu
Uteijee uwu abī kishoo.

5 Unera aba abeenga inayiwe umbə, urha udzeka ra angwīmbə ukpīiwe anggamtsakmbə. Rimi hā uben unera aka abee inayiwe umbə awu ufang unga akpe.

6 Anera abere awembə ri ijee iyiki ifome afā utsur inai idoingge ri inumye umbə aka idēē isom Arherhu-Num, awembə ri ijee iyiki idzipa amē ake awe adzirh na atsuке abīā nggu uben ikpū ikpo uben ivang umbə aka abee.

7 Ivangye umbə aka amaa ideka ha, ijuε arhum iyiki ibewe ha iwuri idzek ru ughorkaghorr angwī aka asheri imimasha ha, iwuri itang iwa nggu umbə, ni inangge umbə, ni ifere umbə.

8 Ikommbə iwuri inū ru utsīndī nggaa uteu Urusharhima, umbə aki iyisa Usədəm nu Umasar, anangkε umbə aka anyapuwe Uteijeembə.

9 Inuma itaar nu utenga anera ru uben abīā, anuisa, idūa, awuri itsu asumbə ri ikom hā, na akpēmbə idzak ake.

10 Aner upfung awuri igomanggom ru akpe abi ideka ha ikivarhambə, awuri izek irhowa na adzise ízūwā ra adəka, ubinkutsu uver abika asom Arherhu-Num hā ikivarhambə aka akūwe upfunga uku umaakpo.

11 Bər inuma itaar nu utenga iki imaa, uwoi ukpuku udzowe urhe udzeku Unum uba utsī ru umbə, umbə akata asok adēē ra adakmbə, na abika anyā umbə agū iwei akarhārhā.

12 Məce abi ideka ha ikivarhambə agū urhem uk-erketakpo uku udzeka afā urherha arherhe nggu umbə ugε, <<Àka afūā nggεε!>> Umbə afūmbə ra afā ru amεε, na anggamtsakmbə azerhe izizīmbə.

¹³ Kanying nggaa izizusa izusu abī ubera unying ra agbera us̄ka (1/10) aki uteu ha abupa ats̄ike ra abī, aferke inera anaka aḡnga ut̄ova (7,000). Aner abika abor agū iwei akarhārhā, akpoi Unum uwu afā.

¹⁴ Atorh aki uvaa aka atongke, b̄or atorh aki untaar asi idārhūke na aba.

Utsom ukpu ut̄ova

¹⁵ Ipfu itser-Num iyi ut̄ova ibar utsomngge, irhem ikerketangge ra afā, iḡr iḡε,
 <<Ijee iȳrhe upfunga
     iki iwe iyi Uteijeemēn nu iyi Ukiristonga,
     unga awuri igha iȳrhe ugbagbaa!>>

¹⁶ Nu akakū is̄ka ivaa na anaa hā aka asei nu anang iseimb̄ha ra asu Unum, agba anu na adzowe iḡong ru Unum,

¹⁷ aḡε,
 <<Umen itar uw̄ε ru ungo,
     Uteijee Unum Uwu Ijee,
     Uwuruwi aka awe ic̄reε,
     awu unga awe isha.

Ubinkutsu ungo uku utirhungo itser nggu ijee
     iȳiki iḡongngo,
     nu uku utirhungo igha iȳrhe.

¹⁸ Abīā agū av̄m,
     nu av̄mngo aka abake.

Ivanga iki iwengge iȳiki itsu uvau ra abi akpe,
 nu udzowe itosa ra aḡrhāngō abika as̄om
     Arherhu-Num
 nu abika ad̄sa nu kishoo abika awe ri iwei ri
     itsokngō,
     akaḡong nu akaci.

Ivanga iki iwengge umb̄a aka its̄ime

abirabε aka atsīme upfunga.>>

19 Mɔcε Iya-Num ra afā itsuri, ri Iya-Num hā umbɔ aka anyā akɔti ibibemuwenga. Ra anang hā inyīnyaka irhang, nggaa irhirhare, nu izizusa abī nu nggaa atar inai.

12

Utsərh uwəə nu ibvui

1 Nggaa utsar idzeu udzeka ra afā, utsərh uwəə umbɔ aka anyangu ishaa unum atsire unga, nggu ufε ru andaidaknga, nu ifur iyərhe ídzəer usəkdūmen ni itsinga.

2 Utsərh ha awu ra anna na ihwashi imar aciu akpe uver imar.

3 Mɔcε utsar ukpəə udzeka ra afā, nu nggaa ibvui iki ibārhā nggu atsi utəɔva, nu atsom usəka, nu ífur iyərhe utəɔva nu atsingge utəɔva ha.

4 Usīngge ubgiir ugbera unying ra agbera ataar (1/3) aki ídzer ra afā itare ngge ra abī. Ibvui ha idēē ra asu utserh uwuku uhwashi imar, nu ngge ima inguwe ungwē utsərh ha aka imar.

5 Utsərh ha amar uwəkutsa, uwuruwi aka iwu uyərhe abīā kishoo nggu igbong uzəu. Bər umbɔ avur ungwēnega azimbɔ ru Unum ra anang iseinga.

6 Utsərh ha afī azīā ra arhum ra anang akɔɔ Unum aka agbishuwe unga, umbɔ ama afuka unga inuma unaku ugɔŋga unying nu inaka ivaa nu isəka utɔ̄i (1,260).

7 Mɔcε iwa isongge ra afā. Umika'irhu nggu ípfu itser-Num itang iwa nggu ibvui ha, ibvui ha nu ípfu itser-ngge itang ifai.

8 Bər iwa ighangge ibvui ha, awayiwe ngge idzekngge, akənmbɔ ngge anang ise i ra afā.

9 Nggaa ibvui ha, ibvui iyi isha ha umbə iki iyisa ngge Undenggū, use Ushaitan, aki idzunuwe upfunga kishoo ukpə uyapa, umbə atare unga igba ra abī nggu ípfu itsernga.

10 Mœce umum ìgū urhem ukerketakpə ra afā ugər ugε,
 <<Iceře ififorh nu ijee nu Iyerhe Unummen iki
 ibangge,
 nu ijee Ukiristonga.

Ubinkutsu uner uwuku utsu arherha angwẽmen
 nu anapumēn,
 uner uwuku utsu arherhambə ra asu Unum
 ra atenum nu utsuu,
 aka atarkumbə unga ra abī.

11 Umbə anangmbə unga
 ra adzirh Ungwē Itsurhi ha
 nu ijee irhem idekambə.

Umbə asi ibemumbə urhembə akarhãrhã
 na abeembə idzowe urhembə akpe.

12 Nggee àka agəm anggəm,
 umbi afā nu umbi abika asei umə!
 Bər atorh abī nu akau akagəng,
 ubinkutsu Undenggū hã aka acipuwanga ru
 umbi!

Unga awu nggu avəm
 ubinkutsu unga ahwenga ivangnga iwu iki
 ikpina.>>

13 Ivang ibvui ha iki inyã ugε aka atare ngge nu
 abī, ngge idəsu utsərh ha aka amar uwəkutsa ha.

14 Bər adzowe utsərh ha afək avaa aki nggaa
 isew iyiki igəng, nu unga ama asoka afək afafā
 izī ra anangkə umbə aka agbisha ra arhum, umbə
 aka ifuka unga utsəku iməka itaar nu utenga ra
 anangkə ibvui iki isi ídēē ibangungge unga.

15 Mœce ibvui ha iwupa amẽ ra angwīngge ru nyaka azẽ ru utsərh ha, ibvui ha ibee ikū azẽ hã idzērhã unga.

16 Bør abĩ ayike utsərh ha. Ayanga angwīke ahwawe amẽ hã ibvui ha iki iwupa ra angwīngge.

17 Mœce ibvui ha igũ avõm nggu utsərh ha akarhãrhã ni idzek idẽengge iwa nggu unang utsərh ha, kishoo abirabε aka adəsi Íkpem Unum, na akpõm ideka Uyesu.*

13

1 Ibvui ha idẽengge ru ubang ukau ukugõng hã.

*Ijuε arhum iyiki ibewe ha
iki idzeka ru ukau ukugõng*

Ikei umum inyã ijuε arhum iyiki ibewe iki idzeka ru ukau ukugõng hã. Iwu ra atsom usəka, nu atsia utəøva. Ubən utsoma uwekpo ru ífur iyərhe, ikei ubən itsia iweke ri itsok iki irhenu Unum.

2 Ijuε arhum iyiki ibewe ha umum iki inyã iwru nyaki igbĩ, bør iwru ngcaa agbarh itok adede-take, angwīngge awu ru nyaka aki utərhīmi. Ibvui ha idzowe ikerngge ri ijuε arhum iyiki ibewe hã, nu anang iseingge, nu ijee iyiki igõng.

3 Itsia unying ra atsi ijuε arhum iyiki ibewe ha iwe ru ngcaa usəo, bør ngcaa usəo ha uku uker-hukpo. Upfunga kishoo udzeidzeu nu udəsukpo ijuε ha.

4 Anera adzowe igõng ri ibvui ha ubinkutsu ngge iki idzowe ijeengge ri ijuε arhum iyiki ibewe hã,

---

* **12:17** Abvur akəo aki itseng abok aki isha agərke ikei ugε, 18Mœce ibvui ha idẽengge nū ubang ukau ha.

umbə ikei adzowe igɔng ri ijuε arhum iyiki ibewe hā na arhusa age, <<Ungaa awu ru nyaki ijuε arhum iyiki ibewe iyεrε? Ungaa adɛɛ̄ atang iwa nggu ngge?>>

⁵ Adzowe ijuε arhum iyiki ibewe hā angwī aki irhena ibemi itsi nu irhenu Unum, na adzowe ngge ijee iyiki ikorhu ubinkpi ngge iki ibee afɛɛ̄ isɔka inaa nu afɛɛ̄ avaa.

⁶ Ngge iyanga angwīngge irhenu Unum, ni irhenu itsoknga, nu anangkε unga aki ise, nu kishoo abika asei ra afā.

⁷ Adzowe ngge iker, ngge itang iwa nggu abika adəsa ni inangge umbə. Na adzowe ngge ijee ra anuisa, nu anera, idūa, nu abīā.

⁸ Kishoo anera abika asei ra abī awuri idzowe igɔng ru ijuε arhum iyiki ibewe ha, bɔr abirabε udzur ri imimunu upfunga umbə aka atseng atsokmbə ru ubvur urhe uwu Ungwē Itsurhi ha umbə aka afer, asi ídzowukumbə igɔng ru ijuε arhum hā.

⁹ Uner ato akika agū, uneke unga agū!

¹⁰ Ubən unera aka izī igārhā,
igārhā unga aka izī.

Ubən unera umbə aka ifer nggu ikon iki ider,
akū ikon iki ider afere unga.

Akεrε abee idəngamen ibibima nu imangmang ra abika adəsa.

*Ijuε arhum iyiki ibewe ha
iki idzeka ra abī*

¹¹ Mɔce umum inyā ijuε arhum iyiki ibewe iyɔɔ, iki idzeka ra abī. Iwu ra atsom avaa ru nyaku ungwē itsurhi, bɔr irherha arherhe ru nyaki ibvui.

12 Ngge ikū kishoo ijee iyi ijuε arhum iyiki ibewe iyi inggbaashia ni itōwe ngge itser. Ni itsu upfunga nu abika asei umə adzowe igəng ri ijuε iyi inggbashaia iyi ha usɔɔngge uku ukerhukpɔ.

13 Ijuε arhum iyiki ibewe iyi uvaah aha ikorhe nggaa abin idzeu, utsekunngge iki itsu urha udzekaa afā acipuwa ra abī ra asu anera.

14 Ngge irhem anera kishoo aka asei ra abī ri itsi atsar idzeu ha umbə aka adzowe ngge ijee ru ubok ijuε arhum iyiki ibewe iyi inggbashi ha. Ngge itsú umbə adzin usaka ijuε arhum iyiki ibewe iyi inggbashi ha adzowe ngge igəng, iyi ha umbə aka akū ikon iki ider anayiwe ngge, ngge inang ibek.

15 Adzowe ijuε iyεrε iyi ivaa ha ngge idzowe uwori ukpu urhε ru usaka ijuε hā iyi inggbashia. Ngge ítsu usaka ha udēē urherha arherhe, ni ifere kishoo abirabε aka akpembə idzowe ngge igəng.

16 Itsu uben unera inggang, akagəng nu aka aci, abi ubin nu atsūwā, ateiya nu agārhā, atsenge umbə idzeu ra abokmbə use ra ashimbo.

17 Ngge itsú unera asi ígosha use agoshuka ubin, unga aba ashia ri idzεungge, iyi ha iki iwe itsok ijuε ha use utsar itsokngge.

18 Akεrε haabee itsoi. Ubεn unera aba awei ri ihwihweng awuri idēē akū agben utsar ijuε arhum iyiki ibewe ha adzekanga. Ubinkutsu utsar ha udēē ri itsok unera. Utsar ha uwu anaka utōñ nu isoka utōñ nu utōñ (666).

14

*Ungwε Itsurhi ha
nu anaka agənga unaka unying*

*nu anaka agɔ̄nga isɔ̄ka inaa
nu anaka agɔ̄nga annaa (144,000)*

¹ Mɔ̄ce umum iki irhi, umum inyã Ungwẽ Itsurhi ha, iki idẽ̄ ni itsi Igū Usihiyona nu anerha anaka agɔ̄nga unaka unying nu anaka agɔ̄nga isɔ̄ka inaa nu anaka agɔ̄nga annaa (144,000) nggu itsok Ungwẽ Itsurhi nu iki Ute aka atseng nu ashimbɔ̄.

² Umum igū irhak iyɔ̄ ra afā irhaka ugɛ̄ arhɛ̄rha amẽ̄ iki idzērhā, ru nyaku nggaa irhirhare inai. Irhak ha umum iki igū irhakngge iwu ugɛ̄ abar igbɔ̄m.

³ Atsū ubom uku ufa ukpɔ̄o ra asu anang iseihā, ra asu imimuna abin hā ikinanake aki urhɛ̄, nu ra asu akakū hā. Unera asi idẽ̄ amesunga ubom hā, inera anaka agɔ̄nga unaka unying nu anaka agɔ̄nga isɔ̄ka inaa nu anaka agɔ̄nga annaa hā (144,000) ukpekū, abirabé aka akpo ififai ra abī.

⁴ Abi ha abe aka anasi itsimbɔ̄ ra arhim akatsérh, umbɔ̄ atsu atsimbɔ̄ asasar. Umbɔ̄ adəsu Ungwẽ Itsurhi ha atsī uben anang unga aka azī. Abere ha umbɔ̄ afai umbɔ̄ ru anera umbɔ̄ awu ru nyaki ikpūrhā abin irham akiraké aka agbaashia akɔ̄ umbɔ̄ aka idzowe ru Unum nu Ungwẽ Itsurhi ha.

⁵ Asi igūmbɔ̄ igbərangwī ra angwīmbɔ̄, umbɔ̄ ashimbɔ̄ ru uvau.

Ípfu itser-Num itaar

⁶ Mɔ̄ce umum inyã ipfu itser-Num iki itĩ afafā, ikpɔ̄m nggu Isarhe Iyiki Ize iyi ugbagbaa ideyiwe anera aka asei nu abī uzī uben abiā, unuisa, idūa nu anera.

⁷ Ngge itsarhi irhakngge ugɛ̄, <<Àka agū iwei Unum na akpoi itsoknga, ubinkutsu ivang iyiki

izharha arherhang iki ibangge. Åka adzowé unga igøng unga uwuku umuna afā, nu abī, nu akau akagøng, nu akwiu amē!>>

⁸ Ipfu itser-Num iyi uvaa idosa ni igor ugε,
<<Ubabirha ukugɔŋg, uku ubbakpɔ, uku ubbakpɔ,
ukpuku utsu abiā kishoo afirhā nggu amē inebi
akatārhā amen itoma-dak!>>

⁹ Ipfu itser-Num iyi untaar idøsa umbø ni itsarhi irhakngge igør igø, <<Uben unera aba adzowukaa igøng ru ijué arhum iyiki ibewe ha nu usakangge na ayeisa idzeu ni ishinga use uboknga,

10 unga iganga, awuri ihwa amē inebi avōm Unum akirake umbō aka akū ikernga kishoo ag-bisha ru ukpewa avōm Unum. Awuri idzowe uver-ru unga ru urha, nu urha uku uterha, ra asu asarkasar ípfu itser-Num ra asu Ungwē Itsurhi ha.

¹² Akeré abee idɔ̄ngamen ibibima ru abika adɔ̄su
Íkpem Unum na awe ru imangmang ru Uyesu.

¹³ Mœ̄ umum igū urhem uku udzeka afā ugör ugε, <<Utseng, idorh iwu iyi abirabε aka akpe ru Uteijee udzur icεrε uzīš!>>

Ipfu-Num igor ige, <<Íí, umbø awuri iwoshumbø
ri itsermbø, ubinkutsu itosi itsermbø idøsa umbø!
»>

Igbər abin aki abi

¹⁴ Umum irhi, umum inyā amee akaterha, nu uwō ugée Ungwē-Ner* aka asei ra amee ha, awu

* 14:14 Àka anyā ikεi: Udan 7.13.

nggu ifur iyεrhe uzinarhi ni itsinga, akpɔm nggu ikon ighaigharake ru uboknga.

15 Mɔce ipfu itser-Num iyɔɔ idzek ri Iya-Num itsarhi irhakngge iyisu uwu ha aka asei ru amεε ha igɔr igε, <<Ukū ikonngo ubgber, ubinkutsu ivang igber abin iki iwengge, abin abī aka akɔke.>>

16 Nggee uwu ha aka asei ru amεε ha atare ikonnga nu abī, umbɔ akū agbər abin abī.

17 Ipfu itser-Num iyɔɔ idzeki Iya-Num ra afā, ngge igangge iwengge ri ikon ighaigharake.

18 Ikei ipfu itser-Num iyɔɔ, iyiriye iki idzeu urha ubeu idzeka ru ubeu ha itsarhi irhakngge iyisu ipfu itser-Num iyiki ikpɔm ikon hā, igɔr igε, <<Ukū ikonngo ubgber inebi ra abīā, ubinkutsu ikpūrhāngge iki ikɔngge.>>

19 Ipfu itser-Num hā itare ikonngge nu abīā, ngge igber ikpūrhū inebi ni utsuke ru nggaa ughwee ukpuku upayi amε inebi aki avɔm Unum.

20 Umbɔ anu ipayi umbɔ ru unɔrkang nggaa ughwee ukpuku upayi amε inebi ru undzing utepa. Adzirh atengasha adzek afürhā afafā iderngge itsīngge angwī inyāwā itεisa itsīngge akirhomita anaka ataar (300 km).

15

Ipfu itser-Num utɔɔva nu ïkpo utɔɔva

1 Umum inyā nggaa utsar ukpɔɔ ra afā ugɔgɔngakpɔ, ipfu itser-Num utɔɔva nu ïkpo utɔɔva iyiki imimasha, ubinkutsu ngge iwuri idεyiwe avɔm Unum akika amumasha.

² Umum inyā ubin ukpōo uku uwe ugεε ukau ukugōng umbō aka agbisha ukpō nggu irhi ukayi nggu urha. Awu abirabe aka anangmbō ijuε hā, nu usaka ha, nu atsar itsok ha, umbō adēē akhapa ru ukau ukugōng. Akpōm nggu igbōm Unum aka adzowe umbō.

³ Atsū ubom Umusa ugārhū Unum nu ubom Ungwē Itsurhi ha age,

<<A Uyerhe undanna kishoo!

Itserngo iwu idzeu igɔigɔng,

Uteijee Unum Uwu Ijee!

Ikei, atsīndīngo awu akika arhurhika aki idzidzerhe.

⁴ Ungaa asi ígūa iweingo, A Uteijee,
na akpoi itsokngo?

Ungo ikiyikango uwu usasar.

Abiā kishoo awuri iba
na adzaa ungo igɔng,

ubinkutsu itser irhirhikango iki idzekangge.>>

⁵ Akere aka amaa, umum inyā ra afā Iya-Num,
iki iwu Utsurha-Num udēē iyem.

⁶ Ri Iya-Num hā ípfu itser-Num utəova iki idzeka nggu íkpo utəova. Atsim atorho urhini atetēnake na arhang, abow nggu ayim uzinarhi ri ikəkmbō.

⁷ Mocé unying ri imimuna abin ha aki urhe ha ikinanake adzowe ípfu itser-Num utəova ha itērhā azəu uzinarhi utəova atək nggu avəm Unum, unga aka abék ubagbaa nu ubagbaa.

⁸ Umə azoo adzeki ikpikpoi Unum nu ijeenga atəke Iya-Num hā. Unera asi idēē atsīā ri Iya-Num hā utsəku íkpo ha utəova iyi ípfu itser-Num hā iki imaa.

16

Atērhī utōova aki avōm Unum

¹ Mōce umum igū urhem ukpōo ukeker uku urherha arherhe ri Iya-Num hā udeyiwe ípfu itser-Num hā utōova ugε, <<Àka akū atērhā akere utōova aki avōm Unum azī awupuwe nu abī.>>

² Ipfu itser-Num iyi inggbaashia izī iwupuwe ubinkpi uku uwe ri itērhī ake ra abī, isōo inor iyiki ibewe idzeyiwa ra ayor aner ha aka awu ri idzeu ijue ha na adzowe igōng ru usakangge.

³ Ipfu itser-Num iyi uvaa iwupuwe ubinkpi uku uwe ri itērhī ake ru ukau ukugōng, amē adzipa awe adzirh ru nyaku unerwi aka akpea, nu uben imimuna abin urhe aka awu ru ukau ha akpeke.

⁴ Ipfu itser-Num iyi untaar iwupuwe ubinkpi uku uwe ri itērhī ake ra azē nu akwiu amē, ake adzipa awe adzirh.

⁵ Mōce umum igū ipfu itser-Numyε amē aka awe ru ubokngge iki igōr ugε,
 <<Ungo urhika ri itsu uvaungo hā,
 Usarkasar uwuku urhika ha,
 ungo uku uwe icεre, nu uwe isha.

⁶ Ubinkutsu umbō afere abika adəsa ungo,
 nu abika asōm Arherhu-Num,
 nggayε icε ungo udzowe umbō
 inyā ayer umbō ahwa ubin uku umēē ru umbō!
 >>

⁷ Umum igū urhem uku udzeku ubeu ha ubema ugε,
 <<Íí, Uteijee Unum Uwu Ijee,
 izharha arherhangō iwu idzidzérhe ni
 irhika.>>

8 Ipfu itser-Num iyi unaa iwupuwe ubinkpi uku uwe ri itērhī ake ri ishaa unum, na adzowe ishaa unum ijee ngge ikpīiwe anera nggu urha.

9 Imani unum hā inū ikpīi anera, utseku umbō aka arheni itsok Unum, uwuruwi aka awu ri ijee ni itsi ikpo ha, bōr akpēmbō idzipa akpoi igōngnga.

10 Ipfu itser-Num iyi untōō iwupuwe ubinkpi uku uwe ri itērhī ake nu anang isei ijue hā, ikpo uzī utsirkpō iyērhe ijue ha, anera ashang arhēmmbō ru uver.

11 Arhenu Unum uwu afā ubinkutsu uvermbō ukpu isoo inormbō, bōr umbō akpēmbō idzipa ra abinkē umbō aka akorhe.

12 Ipfu itser-Num iyi utōō iwupuwe ubinkpi uku uwe ri itērhī ake ru nggaa azē Uyuferiti, azē hā akoyike, umbō agbishuwe utsindī ra ayērhe aka idzek udiki igōkpee aba itang iwa.

13 Mōcē umum inyā ípfu iyiki ibewe itaar iki iwe ru nyaka aghwerh adzeka ra angwī ibvui ha, ni idzeka ra angwī ijue hā, ikei idzeka ra angwī uner uwuku usōm Arherhu-Num igberangwī.

14 Ípfu iyiki ibewa ha iwu ípfuye iki ikorhe nggaa atsar idzeu, ngge idzek izīngge ra ayērhe upfunga kishoo, ikōng umbō itang iwa ru nggaa unum hā ukpu Unum Uwu Ijee.

15 <<Àka anyā, umum iba ru nyaku uvēu! Idorh iwe iyi unerwi aka asei adzēu na atsim atorhangā, utsur unga aziā ighbīrhī na agūā atsak ra ateu anera.>>

16 Mōcē ípfu iyiki ibewe ha ikōng ayērhe ha ananga unying ra anangkē umbō iki iyisa ugē Uarmagedon ri idū abi Uyahuda.

17 Ipfu itser-Num iyi utøova iwupuwe ubinkpi uku uwe ri itërhï ake ru ugba afafã, urhëm ukpœ oukeker udzek ra anang ise iha ri Iya-Num, ugør ugε, <<Iki imaangge!>>

18 Mœce irhirhang inyaka, nu irhak, nu irhirhare, nu nggaa izizusa abĩ, iyiki ibeweyε iki inasi ikorhungge udzur ri imimunu unera ru upfunga, iwu nggaa izizusa abĩ akarhärhã.

19 Nggaa uteu ha ugasha agbεra ataar, iteu iki igɔng ra abĩā kishoo itsimngge. Unum ayitu nggaa uteu Ubabirha, atsu ukpœ uhwa ukpœwa avomnga aka atsoo kishoo.

20 Uben umpfūwā usitumgbœ, ígū ikεi irhusa inungge.

21 Nggaa atar inai imorke iki iwe akirhograma isoka itɔɔ, idzeka afã igbei nu atsi anera. Anera arhenu Unum ri ikpo atarh inai ha, ubinkutsu ikpo ha ibewungge.

17

Ukutserh nu ijue hã

1 Unying ri ípfu itser-Num utøova ha iyiki ikpœm atërhãzou utøova ha iba igør umum igε, <<Uba, umum ideyiwa ungo itsu uvau uwi umbœ aka itsuke nggaa unggoyi utserh uwure, unga aka asei ra amẽ arherhε.

2 Ayerhe upfunga atoma-dak nggu unga nu anera ru upfung ikεi itoma-dakmbœ nggu unga itsu umbœ afirhã ru nyaka afirhã ade.>>

3 Mœce ipfu itser-Num hã ikũna umum ri Ipfu-Num izingge ra arhum. Umœ umum inyã ukutserh aka asei ni ijue iyiki ibärhã iki iwe ra atsok akika

arhenu Unum aka atseng ri iyorngge, ikεi iwe ra atsi utøøva nu atsom usøka.

⁴ Utserh ha atsim abin aka abärhã, nu ikεi agber idzam nggu uzinarhi, nu ikpū amasarha akika awu ru ugarh. Akpøm nggu ukpewa uzinarhi atøk nggu abin ishĩ nu iyiki ibewe iyi itoma-daknga.

⁵ Ni ishinga umbø atseng itsok iyε agbena aka awe iwiwøk age,

NGGAA UBABIRHA,
UYI ANGGOYI AKATSERH KISHOO,
NU UWU ABIN ISHĨ UPFUNGA.

⁶ Umum inyã utserh ha aka afírhüngä nggu adzirh abika adøsa, adzirh abirabε umbø aka afεre ri idekuwe Uyesu.

Ivangye umum iki inyã unga, umum idzedzeu akarhährhã.

⁷ Møce ipfu itser-Num hã igør umum igε, <<Awu use utsu ungo udzeidzeu? Umum iwuri idøyiwamum iwiwøk agben utserh uwure nu aki ijue hã unga aka afü, iyiki iwu ra atsia utøøva nu atsom usøka.

⁸ Ijue ha ungo uku unyã, iwengge isha, bør icεrε ngge ishingge, ngge iwuri ipfudzeka ra angwĩ aka aghor ha izĩ ra anangke umbø aka itsime ngge. Anera abika asei ru upfung, abirabε atsokmbø aka ashike ru ubvur urhe udzur ri imimunu upfung, awuri idzedzeu ivangye umbø aka inyã ijue ha, ubinkutsu ngge iwengge isha, icεrε ngge ishingge, ngge ibvui ibangge.

⁹ <<Abin akεrε ayisa umen nggu itsoi. Atsi utøøva ha awu igū utøøva aki utserh ha aka asei.

¹⁰ Ake ikεi awe ayerhe utøøva. Abirabε atøø ru ayerhe ha aka akpembø, unying awu umø, unying

anasi ibanga kata. Unga aba abanga, awu ufang unga awuri iwe uyérhe ivanga ukunjiir.

¹¹ Ijuε iyiki iwu ru urhe isha, ni ishingge icεrε, ngge iwu uyérhe uwu utorok. Ngge iwe ru utɔɔva ha iki idzeka, ngge izī ra anangke ngge iki ikpe.

¹² <<Atsom hā usəka ungo uku unyā, awu ayérhe usəka aka anasi iyεimbə ijee iyérhe kata, bər umbə awuri iyεi ijee iyérhe iyi ukara unying nggu ijuε ha.

¹³ Amεnmbə awe unying na awuri idzowe ijuε ha ijeembə nu iyérhambə.

¹⁴ Awuri itangmbə iwa nggu Ungwē Itsurhi ha, Ungwē Itsurhi ha awuri inanga umbə, ubinkutsu unga awu Uteijee ateijee nu Uyerhe ayérhe. Nggu unga awu abirabε aka adəsa unga, unga aka ayisa na aseng, umbə awe abi imangmang.>>

¹⁵ Mɔce ipfu itsen-Num hā igər umum igε, <<Am̄ hā ungo uku unyā aka awu anang iseŋ unggoyi utsərh ha, awu ikpū anera, nu ikikɔng irheirhε, nu abiā nu idūa.

¹⁶ Atsom hā usəka ungo uku unyā nu ijuε ha awuri ikpεmbə inyā unggoyi utsərh ha. Awuri igarhuwe ubinkpi unga aka awu ra ukpə na abɔre unga ighbīrhī, awuri itāiwe ijuε iyornga, na akpñiwe unga nggu urha.

¹⁷ Ubinkutsu Unum atsu umbə atɔ̄ itseryε amεnnga aka abee, ra amεn unying umbə abemi idzowe ijuε ha ijee iyérhambə utsəku Arherhu-Num aka itsuafer.

¹⁸ Utsərh ha ungo uku unyā unga awu nggaa uteu ha, unga agha iyérhe ra ayérhe abiā.>>

Itsitsĩm uteu Ubabirha

¹ Akere aka amaa umum inyã ipfu itser-Num iyoo iki idzeka afã icipuwa. Iwu nggu nggaa ijee, ikei izengge irhange abiã.

² Itsarhi irhakngge itsui ivum igε,
 <<Ubabirha ukugɔ̄ng, uku ubakpɔ̄, uku ubakpɔ̄!
 Ukpo uku uwu anangisei ipfu iyiki ibewe
 nu anang awoyambɔ̄,
 nu ununu uwuku ubewe, uwu ishĩ.

³ Ubinkutsu kishoo abiã aka ahwambɔ̄
 amẽ inebi akatãrhã aki itoma-daknga.
 Ayerhe abiã ikei atomumbɔ̄-dak nggu unga,
 awε izεε abiã awe abi ubin
 ri ikponi iyiki ibewanga.>>

⁴ Mɔ̄ce umum igū urhem ukpɔ̄ uku udzeka afã
 ugɔ̄r ugε,
 <<Àka apfudzeka ru unga umbi anermum,
 nggee utsur arhimnga agarke umbi,
 nggee utsur umbi ayeimbi ikponga.

⁵ Ubinkutsu ivõ arhimnga iki itsĩke ra afã,
 Unum aka ayitunga iyiki ibewanga.

⁶ Àka abvui adzowe unga ru nyaka unga aka
 adzaa,
 ubinkpi unga aka adzowe,
 àka afase idiki ivaa ubinkpi unga aka akorhe.
 Ru ukpewawi unga aka adaka amẽ inebi
 umgbɔ̄ ha umbi aka ikũ adaka idikunga ivaa.

⁷ Àka adzowe unga uver
 ru nyaki ikpikpoi ni igūibεnyε unga aka ad-
 zowe itsinga.

Ra amennga, unga aka isaka afĩrhã age,
 <Umumisei iyiyerhe ukutserh,
 umum isi iwemum utsẽrhãpfu,

umum isi íseisū ifakpe!>

⁸ Nggee ru unuma unying umbø awuri ikwer unga
nggu ikpo,
akpe, ifakpe, nu imerh.

Awuri ikpñwe unga nggu urha,
ubinkutsu Uteijee Unum uwuku utsu uvau
unga
awu nggaa uner ijee.

⁹ <<Ivangyε ayerhe abiā aka atoma-dak nggu
unga na agashi igūiben, umbø aba inyāmbø azoo
ikpikpñlanga, umbø awuri idøng na aciu akpenga.

¹⁰ Iwei itsu umbø adëë ukuka ru ayetnumnga,
awuri idëë ukuka na aciu age,
<< <Atorh! Atorh, nggaa uteu,
Ubabirha, uteu ijee!

Ri ivanga unying umbø aka atsuka ungo uvau!>

¹¹ <<Awe izεε abiā ikei aciu akpe na agū
ighongnga, ubinkutsu, unera asi igosha abinmbø
ikei.

¹² Unera asi igosha uzinarhimbø, nu
uazurhfambø, nu ikpū amasarhambø akika awu
ru ugarh, nu uzeze atorho umbø aki iyisa urhini
nu usirhiki, nu akika awu aka abārhā, nu ikpū
acucii isung, nu arherhe abin aki anyī ini, nu
acuciake umbø aka atsē aki uhwεk, nu abin azøu
aka abārhā, nu abin azøu, nu abin atarh aka aze,

¹³ nu ikpū abin akøø aki ibøø, nu atsei umbø aki
iyisa umur nu ufrikisen, nu amē inebi, nu atsei
uzaitun, nu akø itsem, nu ínak, nu ídøi, nu ínyāwā,
nu íkar inyāwā, nu igārhā ngge iki iwe ípfu anera.

¹⁴ <<Awe izεε agør unga age, <Kishoo abin aka
aze iyi ha ungo uku utsu amenngo iki igwirngge

ru ungo. Kishoo abin akika arhang akika awu ru
ugarh aka agwirke, ungo usi ìbvui ukpoɔ!>

15 Awε izεε aki ikpo ubin ri izεεmbø nggu unga,
adεε ukuka, awuri igū iwei ayetnumnga. Aciu
akpe na adəng,

16 awuri iciu akpe agε,
<< <Atorh! Atorh, oka nggaa uteu ha,
ukpurukpi uku itsim uezze atorho umbø aki iyisa
urhini,

nu ikei atorho aka abãrhã,
ikei na agber idzam nggu uzinarhi,
nu ikpū atarh akika awu ru ugarh!

17 Ri ivanga unying kishoo nggaa abin akerε
atsimke!>

<<Uben abi ukhukhøø akau akagøng nu abika
atsutsøø nu abika akpayinga nu kishoo abika atø
itsermbø ra akau akagøng, adεε ukuka.

18 Ivangye umbø aka anyã azoo urha ukpuku
ukpíiwe uteu ha, agør agε, <Uteu ukpøø uwekøø ru
nyaku uteu ukpire?>

19 Umbø atsuyi uzurhu nu atsimbø na aciu akpe,
amenmbø aghong, atsuyi ivum agε,

<< <Atorh! Atorh, oka nggaa uteu!

Uteukpi abi nggaa ukhukhøø amε kishoo
iki ikpo ubin ra abinkpø!

Bør ivanga unying ukpø utsimkøø!

20 Àka agøm anggøm ru ukpø umbi afā!

Àka agøm anggøm, umbi abika adøsa nu abi
itser Uyesu

nu abika asøm Arherhu-Num!

Unum atsu uvau ru ukpø ru nyaka ukpø uku uyøm
umbi!> >>

- 21** Mœce nggaa ipfu itser-Num iyœ ikerketangge inyãngu nggaa utarh ukpœ ru nyaku nggaa ukœ igœ, itare ru ukau ukugœng, igœr igœ,
 <<Nggaa avœm rimine umbœ aka itare
     Ubabirha nggaa uteu ha,
     asi íbvui akpombœ ukpœ.
- 22** Umbœ asi íbvui agœmbœ ibar igbœm
     nu abika atsus a ambom,
     ibar userhwa nu ibar atsom ru ungo ikei.
 Asi íbvui anyãmbœ abi itser abok umœ,
     asi íbvui agœmbœ irhak igœ ru ungo ikei.
- 23** Irhirhang usi íbvui irhangngge ru ungo ikei.
 Asi íbvui agœmbœ urhem utsa uku ufa
     use utsœrh uku ufa ru ungo ikei.
 Ubinkutsu isha awe izœengo umbœ awe ru ijee ru
     upfunga kishoo.
     Ikei ungo urhem abiã kishoo nggu itser
     igokango!
- 24** Ru atsïndïngo umbœ aka akpo adzirh abika asœm
     Arherhu-Num
     nu aki abika adœsa ha
     nu abœ umbœ aka afœr ru upfunga.>>

19

Akpoi Unum ra afä

- 1** Akœre aka amaa umum igœ abin akœo irhak ake
 ikeker ugœe nggaa ikikœng ra afä atsu ivum age,
 <<Ukpoi Unum!
 Ififœrh, nu igœng, nu ijee,
     iwu iyi Unummen.
- 2** Ubinkutsu izharha arherhanga iwe idzidzœrhe ni
 irhika.
 Unga aka atsïme nggaa unggoyi utsœrh ha

- aka adakuwe abiā nggu itoma-daknga.
 Unga utsuke ufai ru utserh ha
     ri ifere agārhā Unum.>>
- ³ Ikei umbə abvui atsu ivum agε,
 <<Ukpoi Unum!
 Azookε iki idzeyiwa ru unga
     awuri ifürhā afafā ugbagbaa nu ugbagbaa.>>
- ⁴ Akakū isəka ivaa na anaa hā nggu imimuna
 abin urhe ha ikinanake agba anu na adzowe igōng
 ru Unum, uwuku usei nu anang iseい ha. Aciu agε,
 <<Iwerimi! Ukpoi Unum!>>
- ⁵ Məce urhem udzek ra anang iseい ha ugɔr ugε,
 <<Àka akpoi Unummən,
     kishoo umbi agārhāngā,
 umbi abika agū iwei unga,
     abika agəng nu abika aci.>>
- ⁶ Məce umum igū irhak ru nyaki ikikəng iyiki
 igōng, ru nyaka amē azē akagəng aki itī, ru nyaku
 nggaa irhirhare inai, itsu ivum agε,
 <<Ukpoi Unum!
     Ubinkutsu Uteijee Unum Uner Ijee awu
         Uyerhe.
- ⁷ Umən igəmanggəm ni igūibən,
     ni ikpoi unga!
 Ubinkutsu ipfunu Ungwē Itsurhi iki iwengge,
     nu utsərh uwuku ufanga aka agbisha
         amaanga.
- ⁸ Uzeze atorho umbə aki iyisa urhini,
     aka aterha atetənake,
     umbə aka adzowe unga atsim.>>
 Uzeze atorho ha ake awu itser irhirhika iyi abika
 adəsa.

9 Mœce ipfu itsen-Num hă igor umum igε, <<Utseng, <Idorh iwe iyi abirabε umbø aka aghwi umbø izī ipfuna Ungwē Itsurhi ha! > >> Ngge itoma igor igε, <<Akεrε ake awe Arherhu-Num aki idzidzerhe.>>

10 Mœce umum igba inū ra adaknga idzowe unga igɔng, bɔr unga agor umum age, <<Niba ukorhungo rimi! Umum iwu undəki itsen ru ungo nu angwemb̊i nggu anapumbi, abirabε aka akpɔm ideka Uyesu. Udzowe igɔng ru Unum! Ubinkutsu ideku Uyesu ngge idzowe ijee iyiki isom Arherhu-Num.>>

Uwəə nu inyāwā iyiki iterha

11 Umum inyā afā adēē iyem umum inyā inyāwā iyiki iterha itsok uwuku ufū ngge ighurh Uner Imangmang nu Uner Idzidzerhe. Nggu irhirhi ka unga aka atsu uvau na itang iwa.

12 Ishaa asunga iwu ru nyaki ikon urha, ifur iyεrhe iwu irheirhe ni itsinga. Ikei awea ri itsok iki itseng, unera asi ihwenga bɔr unga ikiyikanga ahweng.

13 Atsim atorho akagɔng aka abii ra adzirh, itsoknga ighurh, Urhem Unum.

14 Ukpui abi iwa ra afā udəsa unga, atsim azeze atorho umbø aki iyisa urhini akaterha na awu atetənake, afū inyāwā iyiki iterha.

15 Ra angwīngā ikon iki ider ikɔɔ ighaigharake unga aka akū azharha abīa agba. Unga awuri ikū ighbong uzəu awe Uyerhambø. Unga awuri ipayi ru nggaa ughwee ukpuku upayi amē inebi aki uver avəm Unum uwu ijee kishoo.*

---

* **19:15** Åka anyā ikei: Amb 2.9.

16 Nu atorha akagɔŋga nu ijeng adaknga umbɔ atsɛng itsoknga age,

<<UYERHE AYERHE NU UTEIJEE ATEIJEE.>>

17 Ni inyã ipfu itser-Num iki idẽ̄ ri ishāa unum, itsarhi irhakngge iyisa anunu kishoo aka afĩna ra afafã age, <<Aka aba akɔ̄ng ra anang nggaa irhowa iyi Unum.

18 Ngge itsú umbi atãiwe ijuε ayerha, nu iyi anggabaashi abi iwa, nu iyi aner abika aker, nu iyi inyãwã, nu iyi abika afûrhã ngge, nu ikεi ijuε anera kishoo, agãrhã nu abika afɔ̄n, nu abika agɔ̄ng nu abika aci!>>

19 Mɔ̄ce umum inyã ijuε arhum iyiki ibewe hã nu ayerhe abiã nu abi iwa umbɔ aka akɔ̄ng, abee itang iwa nggu uwu ha aka asei nu inyãwã hã, unga nu abi iwanga.

20 Bɔ̄r umbɔ adzur ijuε arhum iyiki ibewe ha nggu abika asɔ̄m Arherhu-Num igberangwĩ abirabε aka akorhuwe ijuε arhum iyiki ibewe hã nggaa atsar abin idzeu. Akũ abin idzeu ha arhem abika awe ru idzeu ijuε arhum iyiki ibewe hã, nu abirabε aka adzowe igɔ̄ng ru usaka ijuε arhum iyiki ibewe hã. Umbɔ adzur ijuε arhum iyiki ibewe hã nggu uwuku usɔ̄m Arherhu-Num igberangwĩ na atsuke umbɔ ru ukau urha uku uterhã.

21 Afere abi iwambɔ kishoo nggu ikon iki ider iki idzeka angwĩ uwu ha aka asei ni inyãwã hã, anunu kishoo atãiwe ijuε iyormbɔ utsɛku ake iki ishur akarhãrhã.

20

Imɛka unaku ugɔ̄ngga

1 Umum inyā ipfu itsr-Num iki idzeka afā icipuwa, ikpōm nggu atsak umukurhi ughork-aghor angwī hā nu nggaa inyāwā ru ubokngge.

2 Ngge idzur ibvui ha, ibvui iyi isha ha iyiriyε iki iwu Undenggū use Ushaitan, abow ngge nggu inyāwā imēka unaku ugōnga.

3 Ipfu itsr-Num hā itare ngge ra angwī aka aghor ha na agbanguka angwīna aborhuka ngge, utsur ngge ibvui irhemngge abiā, utseku imēka unaku ugōng hā utōng. Akere aka imaa, awu ufang umbō atsūwe ngge ivanga ukunjiir.

4 Ivang hā niyō umum inyā anang isei arherhe, aki abirabε umbō aka adzowe umbō ijee ivarha arherhe, umbō asei umo. Ikei umum inyā ipfu abirabε umbō aka azharhuwe atsimbō ri idzowe ideku Uyesu nu Arherhu-Num. Awu umbō aka asi idzowukumbō igōng ri ijuε arhum iyiki ibewe ha use usakangge, ikei asi iyεimbo idzeu ukpu ijuε arhum iyiki ibewe hā ra ashimbō use abokmbō. Awu umbō abvui abek nggu urhe na agha iyεrhe nggu Ukiristo imēka unaku ugōnga.

5 Akere ake awu inggbaashi isisok ra akpe. Abōo aka akpe asi ibvui abekmbō, utseku imēka unaku ugōng hā iki imaa.

6 Idorh nu isisar iwe iyi abirabε aka akpo ugau ri isisok ra akpe aki inggbaashi ha. Akpe aki uvaa ashike ri ijee ri atsimbō, bōr umbō awuri iwe abika adzowe idem-Num abi Unum na abi Ukiristo, awuri igha iyεrhe nggu unga imēka unaku ugōnga.

Ininang ni itsi Undenggū

⁷ Ivangye imék unaku ugɔng hā iki itɔng, umbɔ awuri itsūwe Ushaitan ra anangkε umbɔ aka agbange unga.

⁸ Unga ikei adzek arhem anera aka asita asei ra angboka anaa aki upfunga, abīā umbɔ aki iyisa Ugog nu Umagog. Awuri ikɔng umbɔ itang iwa, irhembe iwuri iwe ru nyakuuzu uzuzeu ubang azɛ akagɔng.

⁹ Umbɔ adzek azérhā atɔng ru upfunga kishoo, adziirte anang iseい aki asarkasar aner Unum, uteukpi unga aka abema. Bɔr urha udzeka afā ukpīiwe umbɔ.

¹⁰ Nu Undenggū hā, uwuku urhem umbɔ, atare unga ru ukau urha ukpuku ukpīi nggu urha uku uterha, anangkε umbɔ aka atare ijué arhum iyiki ibewe ha nggu uner uwuku usɔm Arherhu-Num igberangwī. Umɔ, umbɔ awuri ihwa ayetnum ru untsuu nu atenum ugbagbaa nu ugbagbaa.

Atsu uvau ra abika akpe

¹¹ Mɔcε umum inyā nggaa anang iseい aka aterha nu uwuku usei umɔ. Abī nu afafā agwirke ra asunga, ikei asi ibvui anyāmbɔ ake.

¹² Nu umum inyā abika akpe, ukugɔng nu uku uci, aka adēē ra asu anang iseい ha. Umbɔ ayanga abvur akɔɔ, ikei ayangumbɔ ubvur urhe. Atsu uvau nu abika akpe ru ubinkpi umbɔ aka akorhe ru nyaka ngge iki itseng ra abvur ha.

¹³ Azɛ akagɔng akū abirabε aka akpe ra ake adzekwa, akpe nu anang iseい abika akpukpe adzowe abika akpe aka awe ra ake, nu uben unera umbɔ atsu uvaunga ru ubinkpi unga aka akorhe.

14 Mocε akpe nu anang iseī abika akpukpe, umbō atare ake ru ukau urha. Ukau urha ha uwu akpe aki uvaa.

15 Ubēn unerwi aka asi itsengmbō itsoknga ru ubvur urhe, awuri itare unga ru ukau urha ha.

21

Urusharhima uku ufa

1 Mocε umum inyā afā aka afa nu abī aka afa, ubinkutsu afā aki inggbashia nu abī aki inggbashia aka agwirke, nu akau azē akagōng ashike.

2 Umum inyā usarkasar uteu ukugōng hā, Urusharhima uku ufa, udzeka ra anang Unum ra afā ucipuwa, agbisha ukpō ru nyaku utsərh uku ufa aki igber idzam ru utsaknga.

3 Umum igū urhem ukeker uku udzeka anang iseī ha ugər uge, <<Icerē anang Unum awe nggu anera! Unga awuri iseī nggu umbō. Umbō awuri iwe anernga, Unum iganga awuri iwe nggu umbō, na awe Unummbō>

4 Unga awuri ifire ubēn anyī ra asumbō. Akpe awuri ishike use idamen use iciu akpe, use ighighong, ubinkutsu abin aki isha aka atəngke.>>

5 Unga uwuku usei ra anang iseī ha agər age, <<Umum iwuri itsu abina kishoo awe akika afa!>> Mocε unga agər age, <<Utseng akərē ha, ubinkutsu arherhe akərē awe idzidzərhe icicang ishingge.>>

6 Unga agər umum age, <<Aka akorhuke. Umum iwe Uarhfa nu Umega, itirhi nu imimasha. Uwuku ugū ugō amē, umum iwuri indzowukū ijeea unga ahwa ra akwiu amē urhe izūwā.

7 Uwuruwi aka abima adẽẽ nggu umum, awuri inyãngu ukam abin akere kishoo, nu umum iwuri iwe Unumnga nu unga awe ungwẽmum.

8 Bor abika asheri ikeramen, abika asheri imangmang, nu abi amen akatãrhã, nu abika afær aner, nu abika atom-a-dak, nu abika atõ itsrer idzim, nu abika adzowe igõng ra agberhe, nu abi igherangwĩ, anangmbø awe ru ukau urha uku uterha. Akere ake awe akpe aki uvaa.>>

9 Unying ri ípfu itsrer-Num hã utøova iyiki ikpom atêrhã azœu aka atæk nggu íkpo ha iyi imaataka, iba igor umum igε, <<Uba umum ideyiwa utsrerh uwuku ufa ha, utsrerha Ungwẽ Itsurhi ha.>>

10 Ipfu-Num icipuwa ni itsimum, ipfu itsrer-Num hã ikũna umum izïngge ni itsi nggaa undender igū, ideyiwa umum Urusharhima, usarkasar uteu ukpuku ugõng ukpuku Unum ra afã uku icipuwa.

11 Urhang nggu ikpikpoi Unum, irhirhangge iwu ru nyaku utarh ukpuku uwu ru ugarh, uku uwe uezze ni irhang ru nyaki irhi iki irhang.

12 Uteu ha uwu ru nggaa ubandzin udedetakpø, nggu angwĩ ubâke usøkdûmen ípfu itsrer-Num usøkdûmen iki idzeu ingwĩ ubandzin hã. Atseng atsok anang usøkdûmen iyi Uisrairha nu ingwĩ ubandzin hã.

13 Ingwĩ ubandzin hã iwu itaar udiki igõkppee, itaar udiku unor, itaar udiku ufã, itaar udiku urhεε.

14 Ikei adzin ubandzin uteu ha nu atarh idzin usøkdûmen, umbø atseng atsok abi itsrer Uyesu usøkdûmen aki Ungwẽ Itsurhi ha.

15 Ipfu itsrer-Num hã iki irherha arherhe nggu umum iwe ru igbong iyiki imei ider nu ikpina

ukpu uzinarhi iyiriyε aka akū amei uteu ha, nu angwīke, nu abandzinke.

16 Uteu ha uwu ra angboka anaa, idernge nggu itεingge iwu icaica. Ipfu itsr-Num ikū ig-bong iyiki imei ider nu ikpina ha amei uteu hā, akpo idernge, akirhomita anaka agɔŋga avaa na anaka anaa (2,400) iderkpø, nu itεikpø, nu ikpinakpø kishoo iwu icaica.

17 Ipfu itsr-Num hā imei ubandzinkpø, ikpo iderkpø adaka anaka avaa (200) ru ubin ukpuku umumei ukpu anera aki ikū amei abin.

18 Akū atarh aka awu ru ugarh aki ujasfa adzin ubandzin hā, akū uzinarhi uku usar adzin uteu ha, ukpø urhang ru nyaki irhi.

19 Agbère idzam nu atarh idzin hā nggu uben ikpū atarh aka awu ru ugarh. Atsu atarh aki ujasfa ri inggbashia, aki uvaa atarh usaffaya, aki untaar atarh uagat, aki unaa atarh uzumurudu,

20 aki untɔ̄ɔ̄ atarh ubani, aki utɔ̄ɔ̄ atarh ukarn-erhiyan, aki utɔ̄ɔ̄va atarh ukirisorhat, aki utɔ̄ɔ̄k atarh ubirirh, aki utɔ̄ɔ̄rha atarh utofa, aki usɔ̄ka atarh ukirisofura, aki usɔ̄ka nu unying atarh ujasin, aki usɔ̄ka na avaa atarh uameti.

21 Angwī ubā ubandzin hā awu usɔ̄kdūmen awe urhu'urhu usɔ̄kdūmen, akū urhu'urhu unying agbisha uben angwī ubandzin hā. Akū uzinarhi uku usar agbisha atsindī uteu ha, ake arhang ru nyaki irhi.

22 Umum isi inyāmum Iya-Num ru uteu ha, ubinkutsu, Uteijee Unum Uner Ijee nu Ungwε It-surhi ha, umbø awu Iya-Num uteu ha.

23 Uteu ha usi ibeekpø ishaa unum, use ufε iki irhange ukpø, ubinkutsu, ikpikpoi Unum ngge

irhange ukpɔ̄, nu Ungwẽ Itsurhi ha unga awu irhirhang uteu ha.

²⁴ Abīā awuri izērhā ri irhirhang uteu ha, ayerhe abīā ikei awuri ikū abinmbɔ̄ akūwe ukpɔ̄.

²⁵ Asi ífɔmmbɔ̄ ingwĩ uteu ha, ubinkutsu, utsuu ushikpɔ̄ umɔ̄.

²⁶ Awuri ikū abin ikpikpoi nu igɔng iyi abīā, akū aba ru uteu ha.

²⁷ Bɔ̄r abin arhim asi ítsĩke ru uteu ha, use uwɔ̄o uner uwuku ukorha abin ishĩ, use uner igberangwĩ. Akpurha awu abirabɛ atsokmbɔ̄ aka atseng ru ubvur uwu urhe uwu Ungwẽ Itsurhi ha umbɔ̄ awuri itsĩ ru uteu ha.

22

Azẽ aki urhe

¹ Mɔ̄cɛ ipfu itser-Num hā ideyiwa umum azẽ amẽ aki urhe, akika arhang ugɛɛ irhi, adzeka anang ise Unum nu aki Ungwẽ Itsurhi ha,

² adz̄erhā ra ateu uts̄nd̄i nggaa uteu ha. Ubɛn ubang azẽ hā acucii urhe adɛ̄e umɔ̄, ake aka isaka aghwer ikpū ikpūrhā usɔkd̄men, aka isaka aghwer idikunga unying ru uben ufɛ̄e. Ayerhe acucia awu akika akerhuwe abīā.

³ Asi íkpombɔ̄ ikponum ru uteu ha. Anang ise Unum nu aki Ungwẽ Itsurhi ha awuri iwe ru uteu ha, nu agārhānga awuri itɔ̄we unga itser.

⁴ Awuri inyāmbɔ̄ asunga, itsoknga iwuri itseng nu ashimbō.

⁵ Utsuu usi íwekpɔ̄. Asi íbeembɔ̄ irhirhang, ubinkutsu Uteijee Unum unga awuri iwe irhirhangmbō. Umbɔ̄ awuri igha iyɛrhe ugbagbaa nu ugbagbaa.

⁶ Ipfu itser-Num hā igər umum igε, <<Arherha akərε awe idzidzərhe, icicang ishingge. Uteijee ha, Unum hā uwuku ukpəm ípfu abika asəm Arherhu-Num, adene ipfu itsernga ngge ideyiwe agārhāngā ubinkpi uku usi ídārhūkpə nu ukorhe.>>

Uyesu uwə abarə

⁷ <<Nggayε umum iwuri ūba iki ifefetem! Idorh
iwe iyi abirabε aka adəsa arherhe abika asəm
Arherhu-Num ru ubyur uwurε.>>

⁸ Umum, Uyohana, umum igū ni inyā abin akere. Ivangye umum iki igū ni inyā ake, umum igba inū ra adak ipfu itsr-Num hā ngge iki ideyiwa umum ake ni ibee indzowe ngge igōng.

⁹ Bør ngge igør umum igε, <<Niba ukorhungo rimi! Umum iwu undøka itser nggu ungo nu angwëmbi abika asəm Arherhu-Num, nu kishoo abika adøsa arherhe ubvur uwure. Udzowe igøng ru Unum!>>

10 Mocə ngge igər umum igε, <<Niba uwəkə arherhu uwuku asəm Arherhu-Num akərə ru ub-vur uwurε, ubinkutsu ivanga iki iyongge.

¹¹ Uneke uwuku ukorhe iyiki ibewe, adēē akorhe iki ibewe, ikei uwuku ukorhe abin ishī, adēē akorhe abin ishī, uwuku ukorhe iyiki irhika, adēē akorhe iyiki irhika, uwuku ususar, adēē akorha abin aka asusar.>>

¹² Uyesu age, <<Àka anyā umum isi índārhūnum ni ìba! Umum ikpōm nggu itosa ru ubokmum, umum iwuri idzowe uben unera ri itserye unga aka atɔ.

¹³ Ummu iwu Uarhfa nu Umega, inggabaashi nu imaata, ititirhi nu imimasha.

14 <<Idorh iwe iyi abirabε aka asorh atorha aka adermbø, ngge itsú umbø ama akpo ijee iyiki izĩ ru ucucii urhe na atsí ra angwĩ ubandzin uteu ha.

15 Bør abi awiya awu íjui, abika akorhi idzim, nu abika atom-a-dak, nu abika afer anera, nu abika adzowe igɔng ra agberhe, nu abika abemi igberangwĩ.

16 <<Umum Uyesu, umum idene ipfu itsernum ngge iwuri idzaangge umbi ideka abina akεrε ri ikikɔng abika adøsa kishoo. Awu umum iwu Unang nu Ungwẽ Udauda, nu irhirhang Idzeer Igɔkpee.>>

17 Ipfu-Num nu utsərh uwuku ufa ha agør age, <<Uba!>> Uneke uwuku ugū akεrε ha, unga agør age, <<Uba!>> Ubøn uwuku ugū ugø amε uneke unga aba, ubøn uwuku ububee, uneke unga ayεi amε urhe izũwã.

Imimaa arherhe

18 Umum Uyohana, ëgbiiite ato ubøn uwuku ugū arherhe ru ubvur isøm Arherhu-Num uwure, unera aba atomunga urhem nu ake, Unum awuri itomuwe unga ikpo umbø aka atsøng ru ubvur uwire.

19 Nu unera aba abøruka urhem ru ubvur isøm Arherhu-Num uwure, Unum awuri iyεisuka ugau ukpu uner ha ri ikpürhū ucucii urhe, nu ukpu asarkasar uteu, ru nyaka umbø aka asøm ru ubvur uwure.

20 Uner uwuku udzowe ideka ra abin hã agør age, <<Í, umum isi Índärhūmum ni Íba!>>

Iwerimi. Uba, Uteijee Uyesu!

21 Uneke imimuta Uteijee Uyesu iwe nggu aner Unum. Iwerimi!

**Ibibemuwe-Num Iyiki Ifa Ru Dũya
Duya: Ibibemuwe-Num Iyiki Ifa Ru Dũya (New
Testament)**

copyright © 2024 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Duya)

Translation by: Dũya Development Association

Contributor: SIL Nigeria

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 8 May 2025 from source files dated 8 May 2025

3ccd0531-8578-54e4-a023-62d4592e4b27